

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2017-2018

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Nicola Poláčková

Motivace a bariéry ve vzdělávání dospělých

Praha 2018

Vedoucí diplomové práce:

PaedDr. Josef Petrášek

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER FULL-TIME STUDIES

2017-2018

DIPLOMA THESIS

Nicola Poláčková

Motivations and barriers in educations for adults

Prague 2018

The Diploma Thesis Work Supervisor:

PaedDr. Josef Petrášek

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 21.5.2018

Nicola Poláčková

Poděkování

Velmi děkuji PaedDr. Josefovi Petráškovi, který mi byl nápomocen po celou dobu tvorby mé diplomové práce.

Anotace

Tato diplomová práce se zabývá motivacemi a bariérami v oblasti vzdělávání dospělých. Práce se skládá ze dvou částí – teoretické a praktické. Teoretická část je tvořena pomocí studia a analýzy odborné literatury, vysvětluje základní pojmy a následně se podrobněji věnuje motivacím a bariérám určitých skupin vzdělávajících osob. Praktická část mapuje společné znaky osob, které se začaly vzdělávat v dospělosti a následně vyhodnocuje zjištěná fakta. Tvořena je pomocí kazuistik, které jsou zpracovávány metodou polostrukturovaných rozhovorů.

Klíčová slova

Bariéry, dospělý, motivace, skupiny, vzdělávání, kazuistika.

Annotation

This diploma thesis deals with motivations and barriers in adult education. The thesis consists of two parts - theoretical and practical. The theoretical part consists of the study and analysis of specialized literature, explains the basic concepts and then deals in more detail with the motivations and barriers of certain groups of educators. The practical part maps the common features of people who have begun learning in adulthood and then evaluates the facts. It is created using case report, which are processed by semi-structured interviews.

Keywords

Adult, barriers, case report, education, group, motivation.

ÚVOD.....	8
TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 CHARAKTERISTIKA SOUČASNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH V EVROPSKÝCH A REPUBLIKOVÝCH DOKUMENTECH	10
1.1 Vymezení pojmů.....	10
1.2 Vzdělávání v evropských a republikových dokumentech	11
2 MOTIVACE VE VZDĚLÁVÁNÍ	14
2.1 Motivace jednotlivých skupin.....	17
3 BARIÉRY VE VZDĚLÁVÁNÍ	21
3.1 Bariéry jednotlivých skupin.....	23
4 EFEKTY VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH	29
PRAKTICKÁ ČÁST	32
5 ÚVOD.....	32
6 ÚDAJE O VÝZKUMU	34
7 POSTUP VYPRACOVÁNÍ VÝZKUMU	36
8 KAZUISTIKY	38
8.1 Kazuistika 1	38
8.2 Kazuistika 2	42
8.3 Kazuistika 3	45
8.4 Kazuistika 4	48
8.5 Kazuistika 5	50
8.6 Kazuistika 6	53
8.7 Kazuistika 7	57
9 VYHODNOCENÍ VÝZKUMU	60
10 ZÁVĚRY, NÁVRHY NA OPATŘENÍ A DOPORUČENÍ.....	64
ZÁVĚR	67
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	69
SEZNAM ZKRATEK	71
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ.....	72
SEZNAM PŘÍLOH.....	73

ÚVOD

Jako téma diplomové práce bylo zvoleno „Motivace a bariéry ve vzdělávání dospělých“. Toto téma si autorka zvolila především z důvodu osobní zkušenosti s motivacemi a bariérami ve vzdělávání v období dospělosti a touhou po informacích, jak tuto skutečnost vnímá veřejnost a nezaujatí kolegové.

Text je rozdělen do dvou ucelených a vzájemně propojených částí. První část se člení do čtyř hlavních kapitol. První kapitola se věnuje důležitým pojmům, které již nejsou popsány v textu následujících kapitol a jsou důležité pro pochopení problematiky vzdělávání dospělých. Druhá část první kapitoly se zabývá republikovými a evropskými dokumenty, které jsou zde stručně a věcně popsány. Druhá kapitola se věnuje obecně motivacím v oblasti vzdělávání dospělých a současně tyto motivace popisuje u několika stěžejních cílových skupin. Třetí kapitola pojednává o bariérách, které rovněž popisuje a zároveň rozděluje podle cílových skupin vzdělávajících osob. Čtvrtá kapitola se věnuje efektům vzdělávání dospělých, kde jsou podrobněji popsány silné a slabé stránky tohoto vzdělávání, společně s hrozbami, které jsou přímo, či nepřímo spojeny s touto formou studia.

Druhá část se týká praktické stránky práce. Na samém počátku praktické části se autorka věnuje úvodu, v kterém obecně popisuje, jak bude daný výzkum prováděn a zároveň přibližuje celý jeho průběh, včetně přiblížení metody výzkumu a techniky sběru dat. V druhé kapitole praktické části se autorka zabývá důležitými informacemi o výzkumu a popisuje cíl a typ výzkumu, rovněž je zde popsán výzkumný soubor a vzorek, včetně stanovených hypotéz. Další kapitola se zabývá postupem vypracování praktické části, od přípravné fáze, přes realizaci samotného výzkumu až po vyhodnocení. Nejrozsáhlejší a nejdůležitější kapitolu této části práce tvoří kazuistiky, na jejichž základě jsou následně potvrzeny, či vyvráceny hypotézy. Závěr praktické části se věnuje vyhodnocení výzkumu, včetně grafického zobrazení. Dále autorka všechny poznatky shrnuje a uceluje v samém závěru praktické části, včetně zhodnocení zjištěných skutečností, návrhů na opatření a doporučení.

Pro tuto diplomovou práci byl stanoven cíl formulovat motivace a bariéry v oblasti vzdělávání dospělých a s využitím poznatků z empirického výzkumu následné potvrzení, či vyvrácení stanovených hypotéz.

Pro praktickou část diplomové práce byly stanoveny následující hypotézy:

- Pro více, než 60 % osob vzdělávajících se v dospělosti, je největší motivací možnost vyššího výdělku.
- Nedostatek času, je významnou bariérou minimálně pro 60 % vzdělávajících se v dospělosti.
- Minimálně 60 % osob vzdělávajících se v dospělosti, se rozhodly studovat kvůli doporučení zaměstnavatele.
- Významnou bariérou, minimálně pro 60 % studujících v dospělosti, je obtížné zapamatování informací.
- Pro 60 % osob a více, je vysokou motivací možnost kombinované formy studia.
- Minimálně pro 60 % vzdělávajících se v dospělosti je vysokou motivací špatná finanční situace prožitá v dětském věku.
- Minimálně 60 % vzdělávajících, kteří studují v dospělosti, nedokončili studia v řádném termínu kvůli nepříznivé rodinné situaci.

TEORETICKÁ ČÁST

1 CHARAKTERISTIKA SOUČASNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH V EVROPSKÝCH A REPUBLIKOVÝCH DOKUMENTECH

1.1 Vymezení pojmů

Tato diplomová práce obsahuje několik odborných pojmů, které je velice dobré ihned na začátku uvést a vysvětlit.

Absolvent

Průcha a Veteška (2014) vysvětlují tento pojem jako určitý subjekt, jež dosáhl určité úrovně vzdělání, avšak nejnižším stupněm je míněno středoškolské vzdělání, nebo absolvování rekvalifikačního, či jiného kurzu. (Průcha, Veteška, 2014, str. 17)

Andragogika

Podle Průchy a Vetešky (2014) je andragogika vědní disciplína, která se soustřeďuje na vzdělávání dospělých a vše s tím spojené. Hlavní roli v andragogice zastává dospělá osoba. (Průcha, Veteška, 2014, str. 41)

Dospělý

Průcha a Veteška (2014) říkají, že zákonem učená dospělá osoba je ta, která dosáhla osmnácti let. Dělena je na několik fází, z níž první je mladší dospělost, která začíná dovršením osmnácti let a končí ve třicátém roce, poté nastává střední dospělost, kterou vymezujeme od třicátého, do čtyřicátého pátého roku a tuto skupinu završuje starší dospělost, která trvá od čtyřiceti pěti let do šedesátého roku života. (Průcha, Veteška, 2014, str. 87).

Mezi těmito fázemi jsou určité diference, které úzce souvisí i se schopností soustředění a způsobilostí učit se.

Podle Langer a Palána (2008) existuje rovněž dospělost z hlediska psychologického, která nastává ve chvíli, kdy se osoba již fyzicky nevyvíjí a ekonomizujícího, která nastává ukončením školní docházky a případným vstoupením do pracovního procesu, či péči o domácnost. (Langer, Palán, 2008, str. 38)

Celoživotní vzdělávání

Průcha a Veteška (2014) vysvětlují celoživotní učení neboli vzdělávání, jako proces činností, které souvisejí určitým způsobem s učením a kladou si za cíl dosažení nových, či prohloubení stávajících vědomostí. Nejefektivnější je tento proces ve chvíli, jestliže se po celou dobu života nepřerušuje. (Průcha, Veteška, 2014, str. 60)

1.2 Vzdělávání v evropských a republikových dokumentech

Boloňská deklarace

Podle Průchy a Vetešky (2014) má tato dohoda počátek v roce 1999 a jejím cílem je vzrůst přitažlivosti studia na vysokých školách a jeho vyšší kvalita. Dalším, velice důležitým záměrem je sjednocení obtížnosti získání titulů, což má podpořit následné uznání vzdělání i v zahraničí a širší možnost uplatnění absolventů na pracovním trhu. Boloňské deklaraci předcházela boloňská dohoda, která usnadňuje život nejen studentů, ale na druhé straně pomáhá institucím získávat žáky i vědce z jiných zemí. Podpořil systém, který umožňuje sběr a přenos kreditů, což je velkým přínosem pro uznávání vzdělání mezi školami. Současně přispívá modernizace celého školství, jelikož disponuje standardy, které mají zajistit kvalitu školství. (Průcha, Veteška, 2014, str. 57)

Adult Learning Documentation and Information Network

Průcha a Veteška (2014) zmiňují dokumentaci, která zpřístupňuje přibližně na devadesát informačních a dokumentačních služeb. Studenti zde mohou čerpat mnoho údajů ohledně vzdělávání pro dospělé. Nejzáslušnější na této činnosti je, že tato databáze poskytuje především dokumenty, které nelze najít na internetu. Tato databáze spadá pod Organizaci spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu neboli UNESCO. (Průcha, Veteška, 2014, str. 19)

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice

Podle Průchy a Vetešky (2014) je tento program, takzvaná Bílá kniha, základní dokument v oblasti vzdělávání v České republice. Tento dokument vzniknul v roce 2001 díky Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy – neboli MŠMT. Autory jsou odborníci, kteří se věnují rozmanitým okruhům ohledně vzdělávání. Věnuje se mnoha oblastem vzdělávání, mezi nimiž je i vzdělávání dospělých. Tento dokument zmiňuje oblasti ve vzdělávání a určuje směr, který je nejvíce přínosný pro jeho rozvoj. V případě vzdělávání dospělých poukazuje Bílá kniha především na nedostatky škol v této oblasti. (Průcha, Veteška, 2014, str. 190)

Podle Palána a Langer (2008) se Bílá kniha zabývá komplexně vzděláváním v Evropské Unii. Podává návrhy na zlepšení kvality studia a snaží se zefektivnit studium tak, aby absolventi měli co největší pravděpodobnost uplatnění na trhu práce a věnuje se celoživotnímu učení. (Palán, Langer, 2008, str. 21)

Dublinské deskriptory

Průcha a Veteška (2014) zmiňují oblastí dokumentů tyto popisy, které zohledňují výsledky potřebné pro dosažení vysokoškolského titulu (od bakalářského až po doktorandský). Mimo jiné jsou zde popsány diference mezi studiem bakalářského a magisterského titulu. V potaz se zde berou kompetence, které si student za čas studia osvojil, náročnost studia a kredity. Tyto informace jsou většinou používány pro určování kvality vysokých škol. (Průcha, Veteška, 2014, str. 27)

Nikdy není pozdě se učit, Vždy je dobrý čas pro učení

Veteška a Vacínová (2011) zmiňují rovněž důležitost těchto dokumentů ve formě plánu, který se snaží odbourávat bariéry ve vzdělávání dospělých. Mimo jiné usiluje o vyšší kvalitu a rozvoj oboru vzdělávání dospělých a rovněž chce jeho vyšší financování. (Veteška, Vacínová, 2011, str. 57)

Dokumenty spadající pod UNESCO

Organizace UNESCO pořádala za dobu své existence mnoho konferencí a je autorem mnoha dokumentů věnujících se vzděláváním dospělých. Konferencemi se tato práce zabírat nebude, ale vzniklo i pár dokumentů, které jistě stojí za zmínku.

Langer a Palán (2008) zmiňují vznik dokumentu „*Doporučení pro další rozvoj vzdělávání dospělých*“. Tento dokument vznikl v Keňské Nairobi, kde se v roce 1976 konala konference pod záštitou UNESCO a řešila rovněž otázky ohledně vzdělávání dospělých. Nejdůležitějším tématem zde byla nutnost a přínosy celoživotního vzdělávání. (Palán, Langer, 2008, str. 21)

Podle Langer a Palána (2008) byla Delorsova zpráva přijata v roce 1996 v rámci Evropského roku celoživotního učení. Celý dokument se věnuje problematice celoživotního učení, kterou podrobně popisuje v závislosti na čtyřech pilířích – „*učit se vědět, učit se dělat, učit se spolužití, učit se být*“. (Palán, Langer, 2008, str. 21)

Langer a Palán (2008) rovněž zmiňují dokument, který vznikl v roce 1997 v německém Hamburku, který se věnovala vzděláváním obecně, včetně vzdělávání dospělých. Tento materiál se jmenuje Agenda pro budoucnost a řeší otázku vzdělávání mezi národy, vybudování sítí, které by toto vzdělávání propojovalo a v neposlední řadě se věnuje otázce financování. (Langer, Palán, 2008, str. 22)

2 MOTIVACE VE VZDĚLÁVÁNÍ

Podle Beneše (2003) je motivace shrnutí faktorů, které přímo, či nepřímo ovlivňují určitou situaci, v tomto případě průběh a ukončení dalšího studia. (Beneš, 2003, str. 131)

Podle Pettyho (2013) je motivace jedním z nejdůležitějších aspektů efektivního učení. Osoby mohou být motivovány z mnoha důvodů. Mezi nejpřirozenější motivaci patří touha po vědění, což znamená, že se studující učí to, co je pro něj přínosné, umožní mu větší uplatnění na trhu práce, a především může zúročit získané informace v praxi. Velice přínosné je také vzájemně propojit poskytované informace a zajímavosti, popřípadě spojit vyučování se zájmovou činností. Další, velice silnou motivací je fakt, že získaná kvalifikace, kterou student obdrží po zdárném ukončení studia, je pro danou osobu velkým přínosem v profesním životě. Mnoho osob studuje proto, že daný titul, certifikát, nebo jinou formu osvědčení potřebuje k začátku výkonu povolání, někteří k udržení povolání a někdo pouze k doplnění informací a prohloubení specializace. Správně zvolená kvalifikace může pomoci v boji s nezaměstnaností, je ovšem vždy velice důležité žáky namotivovat zdůrazněním krátkodobých i dlouhodobých cílů, kterých můžou úspěšným studiem dosáhnout. Motivaci může udržet propojení s praxí, kdy studenti navštěvují různé semináře, exkurze, nebo navštíví místo výkonu jejich budoucí profese. (Petty, 2013, str. 40)

Rovněž Petty (2013) zmiňuje jako motivaci osobní pocit uspokojení, ke kterému dochází při dosahování dobrých studijních výsledků. Tato motivace patří mezi nejdůležitější a nejvíce ovlivňuje celý průběh vzdělávání. Dobří studenti jsou většinou velice hrdí na svá skóre, kterých dosahují vlastní pílí, pečlivostí a trpělivostí. Mnoho studentů se motivuje, vzhledem k soutěživosti, navzájem a zároveň motivují další spolužáky k neustálé sebereflexi a zlepšování. Tento cyklus je přínosný nejen pro žáky, ale i pro vyučující, který ví, že jeho práce má význam a smysl. S tímto jevem je spojená další motivace, která si týká uznání od vyučujícího a spolužáků. Mnoho z nás ví, že mezi důležité body každé činnosti patří uznání a pochvala. Každý, kdo se o něco snaží, velice uvítá každý kladný ohlas, kterého se mu dostane. Stejně je to i u studentů, kteří obětují svůj čas pro to, aby vynikali svými výsledky a znalostmi nad ostatními – ve chvíli, kdy se jim dostane uznání, ví, že všechna snaha a píle měla svůj smysl. Mezi motivací

a úspěchem je přímá úměrnost. Daří-li se studentovi a dosahuje dobrých výsledků, danému člověku se zvyšuje sebevědomí a s ním s přímou úměrností roste i motivace. Velice důležitými faktory pro motivaci je pochvala za odvedenou práci a sebedůvěra, kterou osoba získá v návaznosti na pochvale. Pokud jsou tyto dvě složky v rovnováze, dochází k neustálému zvyšování motivace a následnému úspěchu. Jakmile jedna ze složek selže, nebo zcela chybí, motivace se razantně snižuje. Pouhá absence pochvaly může zapříčinit demotivaci studenta. (Petty, 2013, str. 41)

Petty (2013) zmiňuje, že v učícím procesu existuje krátkodobá a dlouhodobá motivace. Mezitím co pro děti a dospívající je důležitá právě krátkodobá, dospělí jsou schopni se soustředit na dlouhodobé cíle, být trpěliví a motivovat se i ohledně cílů, které nejsou dosažitelné během chvíle. Pro motivaci, je velice důležitá podpora a pochvala – bez ní nastupují negativní faktory a hrozí vznik bariér. (Petty, 2013, str. 42)

Langer a Palán (2008) zmiňuje jako vysokou motivací vzdělávaných šanci uspět na pracovním trhu. Na pracovníky jsou kladeny neustále vyšší nároky, přesto, že zaměstnanost klesá a mnoho lidí zůstává bez práce. Motivací studentů je tedy být zaměstnatelný, vynikat svými kvalitami, znalostmi a kompetencemi nad ostatními. Mnohdy dospělé osoby, které vystudovaly v předešlých letech a pravidelně si nedoplňovaly a neaktualizovaly informace, se stávají pro podniky nežádoucími a nepohodlnými. Následně nahrazují zaměstnavatelé dospělé a zkušené osoby mladšími, ale zároveň přizpůsobivějšími a disponujícími aktuálními znalostmi. Při dostatečné míře motivace mohou zkušení zaměstnanci tomuto nepříjemnému faktu předejít a stát se pro pracovní trh stejně atraktivní, jako jejich mladší kolegové. (Langer, Palán, 2008, str. 84)

Podle Šimíčkové-Čížkové a Škobrtala (2014) motivace určuje, na jaký objekt se daný jedinec zaměří a jakou intenzitou se objektu bude věnovat. Motivaci dělíme podle těchto autorů do tří skupin – výkonová motivace, poznávací motivace a sociální motivace. Poznávací motivace se týká touhy po nových poznatcích. Sociální motivace je jinými slovy touha být ve společnosti jiných lidí, možnost socializace a začlenění do určité skupiny. Výkonová motivace znamená vztah mezi výkonem a motivační složkou, která žene jedince v kupředu. (Šimíčková-Čížková, Škobrtal, 2014, str. 105)

Podle Vetešky a Vacínové (2011) motivujeme dospělého ke vzdělávání buď tak, že vycházíme z jeho subjektivních potřeb a aktivujeme především centrum zájmu daného jedince, nebo pomocí vytvoření takových okolních podmínek, které jedince sami o sobě přimějí k zájmu a studijní činnosti. Úspěšnost motivace je vždy závislá na mnoha faktorech, mezi které patří informovanost o potřebách osob, které jsou motivovány, promítnutí těchto potřeb do systému vzdělávání, propojení potřeb jedince s charakteristickými znaky oboru, ve kterém je osoba vzdělávána. (Veteška, Vacínová, 2011, str. 71)

Veteška a Vacínová (2011) zmiňují, v oblasti motivace, nezastupitelnou roli lektora. Lektor motivuje své studenty jak vědomě neboli záměrným chováním, tak nevědomě – svým přirozeným, ale sebevědomým projevem, gestikulací a přirozenou autoritou, která je u dobrého lektora pro výkon profese nezbytná. Dále může vyučující motivovat své studenty pomocí pozitivní motivace, která vzniká pozitivním hodnocením – ať už známkou, nebo jen slovním uznáním. Tato motivace je pro studium nezbytná, jelikož povzbuzuje proces snažení a dobře ohodnocený student získává sebevědomí, které může aktivně využít při následném procesu učení. Ovšem, ani kladné hodnocení nesmí zevšednit, jelikož v tuto chvíli by motivační složka ustoupila do ústraní a student by se stal laxním, jelikož by nedisponoval touhou po sebezdokonalování. Další formou, jak vést člověka k úspěchu je negativní motivace, která nastupuje většinou po záporném hodnocení, nebo projevu nezájmu ze strany lektora. Jelikož každá motivace započiná v momentu, kdy osoba získá určitý motiv a končí uspokojením, kdy daný jedinec tohoto motivu dosáhne, může být i negativní motivace velice přínosná. Osoba, která se dostává do této situace, se může chtít zařadit do kolektivu ostatních žáků, které zvládají učivo lépe a tím vynakládají o to větší úsilí a zájem o probíranou látku. (Veteška, Vacínová, 2011, str. 72)

Veteška a Vacínová (2011) zmiňují motivaci, která je aplikovaná pomocí odměny a trestu. Odměnou, neboli pochvalou, jsou u jedince podporovány pozitivní jevy. Pochválený student prožívá příjemné pocity spojené s tímto jevem a ví, jestliže bude jeho výsledek opětovně uspokojující, dostane se mu nové pochvaly. Jelikož chce tento pocit zažít opětovně, snaží se, aby tohoto cíle dosáhl. Někdy se ovšem může stát, že u studenta převýší touha po pochvalě touhu po vědění. V tomto případě motivace ztrácí

na svém významu. Motivace pomocí trestu je velice složitá, jelikož je problémové určit míru trestu, při které se jedinec chce napravit a při další příležitosti dosáhnout lepšího výsledku a mezi tím bodem, kdy je frekvence negativní složky natolik významná, že si studující vytvoří bariéru a přestane se chtít seberealizovat. (Veteška, Vacínová, 2011, str. 75)

2.1 Motivace jednotlivých skupin

Osoby v postproduktivním věku

Podle Průchy a Vetešky (2014) je pro seniory a osoby, které se již nevěnují své profesi povolání velice důležité zachování alespoň částečného aktivního života. Velkou motivací je fakt, že se osoby ani po aktivní fázi života nevzdávají neustálé touze po vědění, nezanedbávají své zájmy a neupadají do melancholických stavů. Mnohé z nich motivuje také možnost být v kontaktu s vrstevníky. (Průcha, Veteška, 2014, str. 24)

Podle Bertla (2014) je vysokou motivací pro osoby v postproduktivním věku, aby se neustále vzdělávali, především z důvodu kvalitně využitého a stráveného času. Lidé, kteří se nepřestávají aktivně vzdělávat ani v postproduktivním věku, stárnou pomaleji – alespoň z psychologického hlediska. (Bertl, 2014, str. 19)

Průcha a Veteška (2014) dále zmiňují, že pro seniory je velice důležitá možnost neustále udržovat mezilidské vztahy a integrovat se. Každý člověk špatně vnímá samotu, a ještě hůře snáší osamělost. Proto je velkou motivací ke vzdělávání ve stáří možnost být v kolektivu lidí s podobnými zájmy, kde se mohou společně integrovat, sdělovat si zážitky a prožívat společně tuto etapu života. (Průcha, Veteška, 2014, str. 24)

Neopomenutelnou motivační stránkou studia, podle Průchy a Vetešky (2014) je pocit jedinečnosti, nepostradatelnosti a důležitosti, který je seniorům při dalším sebevzdělávání poskytnut. Každý, kdo se učí něčemu novému, je neustále větším přínosem pro společnost a tento fakt napomáhá prožití stáří v pocitu spokojenosti, důstojnosti a celkovému zvýšení kvality života. (Průcha, Veteška, 2014, str. 24)

Silnou motivační složkou podle Průchy a Vetešky (2014) je pro starší osoby podpora dobrého psychického i fyzického stavu, návrat aktivního prožívání času

a prevence proti degradaci paměti, myšlení a ztrátou schopnosti koncentrace. (Průcha, Veteška, 2014, str. 27)

Lidé ve výkonu trestu a společností vyloučené skupiny

Podle Bertla (2014) je penologie, která je součástí sociálně exkludovaných skupin, jedna z velice významných disciplín v oblasti vzdělávání dospělých. Exkludovanými skupinami rozumíme osoby bez domova, ženy či muže zabývající se prostitucí, dlouhodobě nezaměstnané a celkově osoby, které žijí, z jakéhokoliv důvodu, na pokraji společnosti. Vzdělávání pro osoby, které jsou ve výkonu trestu, je samo o sobě velice motivující. Mnoho z nich nevystudovalo před výkonem trestu žádnou střední školu, nebo učiliště a žily pouze se základním vzděláním. Největší motivací doplnění vzdělání je fakt, že po odchodu na svobodu budou disponovat certifikátem, nebo dokladem o vzdělání a budou se moci ucházet o zaměstnání. (Bertl, 2014, str. 19)

Podle Šimíčkové-Čížkové a Škobrtala (2014) je u sociálně vyloučených skupin motivací ke vzdělávání možnost nového začátku v oblasti pracovního procesu. Po absolvování školy, kurzu, či rekvalifikace se vyloučený jedinec stává lépe zaměstnatelným a disponuje vyšší šancí úspěchu při ucházení se o zaměstnání. Další motivací, s kterou se u této skupiny setkáváme, je možnost znovuzískání ucházejícího, nebo dobrého společenského statusu a opětovné socializace. (Šimíčková-Čížková, Škobrtal, 2014, str.259)

Rovněž Šimíčková-Čížková a Škobrtal poukazují na fakt, že studium může navrátit osobám vyloučeným ze společnosti sebedůvěru, sebevědomí a pocit, že jsou potřebnou a důležitou složkou pro okolí. (Šimíčková-Čížková, Škobrtal, 2014, str. 265)

Imigranti

Podle sborníku diskuzních příspěvků (2008) lidé odcházejí ze svých rodných zemí především z ekonomických důvodů, či kvůli válečným konfliktům. Jestliže imigranti opouštějí danou zemi z ekonomických důvodů, největší motivací pro studium se stává možnost lepší životní úrovně. Jestliže je důvodem odchodu válečný konflikt, imigranti jsou nuceni pro možnost pobytu a výkonu práce absolvovat hodiny českého jazyka (popřípadě úředního jazyka země, kde se rozhodli pobývat), aby zde, v zemi mohli žít

a najít si odpovídající zaměstnání. Vysokou motivací, v tomto případě, je možnost zůstat na území určitého státu a získat tak možnost kvalitního života, či alespoň šanci žít v míru a v bezkonfliktní oblasti. (Sborník diskuzních příspěvků, 2008, str. 56)

Podle Vetešky a Vacínové (2011) je vzdělávání migrantů, v systému vzdělávání dospělých, silně podporováno. Velice důležitá je motivace v oblasti ovládnutí úředního jazyka dané země, kde migrující osoba pobývá. Znalost jazyka má za úkol snížit rozdíly mezi původními a přistěhovanými obyvateli, možnost lepší komunikace ve vzdělávacích a státních institucích a v neposlední řadě ulehčení integrace. V tomto procesu je velice nápomocný široký systém jazykových vzdělávacích kurzů. (Veteška, Vacínová, 2011, str. 104)

Rovněž Veteška a Vacínová (2011) zmiňují, že motivací pro vzdělávání cizinců je možnost pobývat na území tohoto státu na takzvané modrou kartu. O tuto kartu může požádat každý cizinec, který chce žít v České republice po delší dobu, než pro kterou je umožněn pobyt na cestovní víza (déle než tři měsíce) a bude zaměstnán na jakékoliv pozici, vyžadující vysokou kvalifikaci. Aby se o toto pracovní místo mohl ucházet, musí se zúčastnit vzdělávacího procesu, trvajícího minimálně tři roky a toto studium řádně ukončit. Akceptováni jsou absolventi vysokých škol, nebo vyšších odborných škol. (Veteška, Vacínová, 2011, str. 105)

Dále se migrující osoby, podle Vetešky a Vacínové (2011) vzdělávají z důvodu lepší a výhodnější pozice při hledání povolání. Ne každý měl tu možnost, aby ve své rodné zemi získal jakoukoliv kvalifikaci, nebo dostačující kvalifikaci na poměry dané země. V tomto případě, jestliže cizinec nedisponuje dostatečným vzděláním, je velice přínosné doplnit kvalifikaci buď pomocí školní instituce, nebo kurzu, který může razantně zvýšit šanci uplatnění na pracovním trhu. (Veteška, Vacínová, 2011, str. 106)

Lidé s nedokončeným vzděláním

Podle Bertla (2014) neměl každý jedinec, v době dospívání, nebo brzké dospělosti, stejná práva a příležitosti ke vzdělání.

Pokud se vzdělávaný v dospělosti dříve škoře zcela nevěnoval a nedokončil titul, nezakončil školní docházku maturitní zkouškou či výučním listem, za největší motivační

složku se dá považovat lepší či jednodušší uplatnění na pracovním trhu a ucházející společenský, či sociální status.

Jestliže vzdělávaný naopak v minulosti dosáhl určitého stupně vzdělání a v současné době si studium pouze doplňuje, vysokou motivací je možnost nových a hlubších poznatků, získání užitečných informací, prohloubení získaných znalostí a jejich aktualizování. (Bertl, 2014, str. 26)

V neposlední řadě, podle Bertla (2014) je silnou motivací pro vzdělávané v dospělosti nutnost přehledu a znalost nových technických vymožeností a inovací. Technický pokrok je v dnešní době nezastavitelný a především lidé, kteří nejsou v této oblasti nadaní, rádi absolvují tematicky zaměřená školení a kurzy, které jim napomohou být stále v přehledu a nezaostávat za ostatními, nebo mladšími kolegy.

Jako poslední bod v této sekci Bertl (2014) zmiňuje motivaci udržení pracovního místa. Mnohdy se totiž osoba, která je součástí pracovního procesu, musí z nařízení zaměstnavatele neustále vzdělávat a účastnit povinných školení, bez nichž by zaměstnání nemohla vykonávat. (Bertl, 2014, str.27)

3 BARIÉRY VE VZDĚLÁVÁNÍ

Podle Průchy a Vetešky (2014) je vzdělávání dospělých velmi poznamenáno bariérami, které velice negativně ovlivňují průběh celého studia. Bariéry je možno rozlišit a následně rozdělit do několika skupin, které jsou popsány v následujících řádcích. (Průcha, Veteška, 2014, str. 50)

Bariéry osobnostní

Mezi nejčastější bariéry patří podle Průchy a Vetešky (2014) pocit, že celoživotní vzdělávání, včetně jakékoliv formy vzdělávání v dospělosti, nemá pro danou osobu význam. Silným faktorem je také strach, který podsouvá zájemci o studium pocit, že na škole nedokáže uspět, nebo nedisponuje takovými znalostmi z předchozího studia, aby školu řádně dokončil. (Průcha, Veteška, 2014, str. 50)

Podle Bartlové (2008) jsou bariéry ve vzdělávání určité překážky, které brání či znesnadňují proces učení. Mezi jednu z nejdůležitějších bariér považuje Bartlová nedostatek motivace. (Bartlová, 2014, str. 21)

Bariéry situační

Podle Průchy a Vetešky (2014) v stojí v popředí situačních bariér nedostatek financí, kterými disponuje zájemce o dané studium. Dalším, velice výrazným faktorem, je nedostatek volného času, ať už z pracovních či rodinných důvodů, popřípadě velkého množství volnočasových aktivit. Určité procento udává, že se nemůže vzdělávání účastnit z důvodu zdravotních komplikací a problémů. (Průcha, Veteška, 2014, str. 50)

Bariéry institucionální

Průcha a Veteška (2014) rovněž zmiňují jako bariéru fakt, že na trhu není mnohdy dostatek informací o možnostech vzdělávacích institucí, či kurzů, nebo kurzy neodpovídají představám a požadavkům zájemců. Často také neodpovídá kvalita finančním nákladům, které jsou po zájemcích o vzdělávání požadovány. (Průcha, Veteška, 2014, str. 50)

Podle Šimíčkové-Čížkové a Kimplové (2009) je silnou bariérou ve vzdělávání strach. Motivace a strach spolu na jednu stranu úzce souvisejí a určité množství strachu může jedince namotivovat k lepším výsledkům. Jakmile ale míra strachu překročí určitou hranici, která je u každého jedince individuální, stává se bariérou, která může velice negativně ovlivnit celý průběh studia.

Bednaříková (2012) zmiňuje, že bariérou v oblasti andragogiky v České republice je absence prostředků, které zahrnují legislativní ošetření oblasti vzdělávání dospělých. Rovněž chybí finanční prostředky ze strany státu. V neposlední řadě Bednaříková zmiňuje, že vzdělávání dospělých nedisponuje koncepcí žádné z právních norem. (Bednaříková, 2012, str. 64)

Podle Bednaříkové (2012) se přirozené, že v procesu vzdělávání dospělých, nastávají situace, které znesnadňují vzdělávací proces a znesnadňují celý průběh vzdělávání. K tomuto jevu dochází především ve chvíli, kdy jsou na jedince kladeny požadavky, které se neslučují s jeho schopnostmi. Tyto bariéry jsou rozděleny do třech skupin. (Bednaříková, 2012, str. 21)

Bariéry psychologické

Bednaříková (2012) zmiňuje bariéru, která se týká špatného systému učení, inteligenčních dispozic, psychické vyrovnanosti a nevyrovnanosti studenta, obavy z neúspěchu, nebo demotivace. (Bednaříková, 2012, str. 21)

Bariéry pedagogické

Bednaříková (2012) se rovněž věnuje bariérám, které vznikají u studenta po delší odluce od posledního vzdělávání. Významnou bariérou je také skutečnost, kdy studující disponuje nedostatkem znalostí, či špatná kvalita vzdělávacího zařízení, organizační problémy, neuspokojivý obsah probírané látky, nebo nízká kvalita lektora. (Bednaříková, 2012, str. 21)

Organizační bariéry

Bednaříková (2012) zmiňuje rovněž bariéry v oblasti organizace vzdělávání dospělých, mezi které patří neinformovanost široké veřejnosti a studentů o jejich právech

a možnostech, desinformace, nevyhovující poloha vzdělávací instituce, špatné rodinné zázemí, či nevyhovující rodinná situace. (Bednaříková, 2012, str. 21)

Obbst (2006) považuje za bariéry ve vzdělávání dospělých rušivé elementy okolí, přehlcení jednostranných informací z jednoho oboru na úkor ostatních poznatků, neustálé a opakované selhání ve zvládnutí učiva, problémová rodinná, či partnerská situace, špatná organizace výuky. Rovněž vyzdvihuje důležitost lektora, který by měl odhalit mnoho ze vzniklých bariér ve fázi, kdy je možné s nimi pracovat a zamezit dalšímu výskytu, včetně eliminování co největšího počtu následků. (Obbst, 2006, str. 155)

3.1 Bariéry jednotlivých skupin

Osoby v postproduktivním věku

Podle Bertla (2014) jsou hlavními bariérami ve vzdělávání osob v postproduktivním věku stres a nemoci. Tyto dvě bariéry jsou na podobné úrovni a velice úzce spolu souvisejí, jelikož nemocný člověk se o mnoho snáze dostává do stresových situací a nechává se jimi ovlivnit. Nemoc sama o sobě je velice silnou bariérou, jelikož tito lidé mají mnohdy velice ztíženou možnost docházet do vzdělávacích institucí a aktivně se podílet na výuce. Nicméně, stres je velice silnou bariérou i pro zdravého člověka. Starší osoby velice dbají na preciznost a úzkostlivě lpějí na maličkostech. Velice snadno je znejistí jakákoliv změna, či nenadálá událost, kterým se ne vždy dá v procesu studia vyhnout. (Bertl, 2014, str. 75)

Bertl (2014) poukazuje i na další bariéru, která se týká zhoršení kognitivních funkcí. U starších osob je zcela přirozené, že dochází k útlumu pozornosti, schopnosti soustředění a rychlosti, či jednoduchosti zapamatování informací. Senioři se velice dobře pamatují události a informace uložené v dlouhodobé paměti, oproti tomu funkce krátkodobé paměti je značně omezena. (Bertl, 2014, str. 75)

V neposlední řadě je tu bariéra, která se týká introvertního chování seniorů. Mnoho starších lidí se uzavírá se sebe, nerado poznává nové lidi, nebo je jim nepříjemné pohybovat se v neznámém prostředí. Z tohoto důvodu mnohdy zavrhnou myšlenku na další vzdělávání ještě před započatím studia. (Bertl, 2014, str. 76)

Podle Vetešky a Vacínové (2011) je silnou bariéru ve vzdělávání seniorů špatná zkušenost a neprofesionální jednání ze strany personálu. Každý jedinec je jiný a v oblasti práce se seniory musí být vzdělavatel silně respektující osoba, která chápe veškerá specifika a odlišnosti každé vzdělávající osoby, musí být empatický a chápat mnohdy iracionální pocity úzkosti a svou pílí rozvíjet sebedůvěru každého člena, eliminovat veškeré nepříjemné pocity a podporovat aktivní zájem o další vzdělávání. (Veteška, Vacínová, 2011, str. 144)

Podle Vetešky a Vacínové (2011) každá činnost, která je kýmkoliv prováděna, působí na psychiku daného jedince. Čím je osoba starší, tím se stává snadněji a více ovlivnitelnou. S přibývajícím věkem se snižuje výkonost. Významnou bariéru je celkové odsouzení pokroku a nechuť učit se s novými technologiemi, které jsou ve vzdělávání přítomny stejně tak, jako v dnešním běžném životě. Technika je dnes přítomna naprosto všude, spousta materiálů je dostupných v elektronické podobě. I pokud jde člověk jen do knihovny, je zapotřebí, aby ovládal alespoň na uživatelské úrovni počítač, kde si může potřebné tituly objednat. Samozřejmě těm, kteří nepřišli s technikou absolutně do styku, bude nápomocen přítomný personál – avšak celé studium se tímto stává složitějším. Mimo jiné, ve stáří ztrácejí lidé schopnost kreativního myšlení a celkově se zpomaluje proces zapamatování informací – tudíž je i o mnoho složitější zařadit seniory do technického pokroku a pomoci jim s aktuálním vnímáním světa a techniky. (Veteška, Vacínová, 2011, str. 78)

Veteška a Vacínová (2011) zmiňují rovněž bariéru, která se týká neinformovanosti seniorů. Mnoho z těch, kteří ukončili pracovní proces a dostali se do postproduktivní části života, by se rádi zapojili do nějaké činnosti, ale z důvodu sociální izolovanosti mnohdy ani nevědí, že mají možnost se i v tomto věku účastnit zájmových aktivit, seberealizovat, nebo vzdělávat. (Veteška, Vacínová, 2011, 147)

Hermanová (2008) zmiňuje bariéru komunikace. Mnoho seniorů trpí v důsledku stáří špatným sluchem, zhoršeným a pomalejším vnímáním, či nerozumí významu slov. Pracuje-li lektor se seniory, musí dodržovat několik zásad, které velice usnadní průběh celého vzdělávání. Jedná se o jednoduché vyjádření probírané problematiky, bez přítomnosti cizích, nových, či složitých výrazů. V průběhu výuky je nutné dotázat se

všech zúčastněných, zda všemu rozuměli. Důležitá je také srozumitelnost a přizpůsobení tempa probírané problematiky posluchačům. (Hermanová, 2008, str. 13)

Podle Farkové (2008) se s pokročilým věkem člověk mění jak psychicky, tak fyzicky. Ubývá funkčních mozkových buněk a dochází k celkovému ochabování kognitivních funkcí. (Farková, 2008, str. 297)

Lidé ve výkonu trestu a společností vyloučené skupiny

Podle Šimíčkové-Čížkové a Škobrtala (2014) trpí mnohdy osoby vyloučené ze společnosti bariérou, která se projevuje psychickými problémy, nízkým sebevědomím a pocitem, že jsou pro okolí svět pouze přítěží a nepřinášejí do společnosti nic pozitivního, nebo přínosného. Bývá rovněž zvykem, že postupem času se zcela izolují od běžné společnosti. Proto je mnohdy velice těžké zařadit je zpět do vzdělávacího procesu, který by jim mohl značně pomoci a usnadnit život. (Šimíčková-Čížková, Škobrtal, 2014, str. 257)

Rovněž Šimíčková-Čížková a Škobrtal (2014) zmiňují, že sociálně znevýhodnění lidé se mnohdy neodvážejí k dalšímu vzdělávání kvůli pocitu studu a ostychu. Pro člověka, který selhal před sebou, nebo zklamal své blízké, je mnohdy velice těžké zmobilizovat své síly a navrátit se do aktivního života. Především ženy velice nerady poukazují na svá selhání a z tohoto důvodu mnohdy setrvávají v současném neuspokojivém stavu, než aby musely předstoupit před veřejnost a pokusit se tuto situaci zvrátit. (Šimíčková-Čížková, Škobrtal, 2014, str. 262)

Velice významný je u těchto skupin bariéra stereotypu a zažitého prostředí. Je velice těžké vystoupit z aktuální situace a odhodlat se pro změnu celého života, i když bez diskuze jedná o změnu radikálně k lepšímu. Osoby, které žijí na pokraji společnosti po dobu několika let, se velice špatně začleňují do společnosti a zařazují do jakéhokoliv procesu, který má určitý režim, nebo řád. Z tohoto důvodu je složité, aby se lidé, žijící na okraji společnosti efektivně vzdělávali a úspěšně absolvovali vzdělávací kurz, rekvalifikaci, nebo další vzdělávání.

Imigranti

Podle příručky Antidiskriminační vzdělávání a veřejná správa v ČR (2006) má největší váhu, u vzdělávání migrantů, bariéra diskriminace. U diskriminačního chování se jedná o nerovné uznání práv a rozdílné zacházení mezi určitými skupinami, kdy jedna ze skupin je znevýhodněna. Není rozhodující, zda se jedná o diskriminaci přímou – zjevnou na první pohled, či nepřímou – těžce odhalitelnou neboli skrytou. Není nic neznámého, že osoby, které se odlišují od ostatních, jsou velice často diskriminovány, a to i přes veškerou snahu těmto jevům zabránit. Tento jev vede často až k sociálnímu vyloučení, které může vést až k psychické újmě takto znevýhodněné osoby. (Antidiskriminační vzdělávání, 2006, str. 51)

Rovněž podle příručky Antidiskriminační vzdělávání (2006) je pro imigranty významnou bariérou jazyková bariéra. Většina příslušníku jiného národa nerozumí úřednímu jazyku dané země, ve které studuje, a tudíž se o to hůře dorozumívá ve vzdělávacích institucích, v knihovnách a dalších místech nezbytných pro studium. I přesto, že mnoho pracovníků ve vzdělávacích institucích ovládá anglický, nebo jiný světový jazyk, jazyková bariéra je stále závažným a aktuálním problémem. Pro úspěšné absolvování každé školy, či kurzu, je zapotřebí rozsáhlé množství vhodných materiálů a publikací v požadovaném jazyce, avšak poptávka stále razantně převyšuje nabídku a materiálů je nedostatek. Tím se dostáváme k další bariéře, kterou je nedostatek vhodných studijních materiálů. Cizinci jsou tudíž poměrně znevýhodněni a často končí svá studia kvůli nezvládnutí učiva. (Antidiskriminační vzdělávání, 2006, str. 53)

Podle Vetešky a Vacínové (2011) je většina migrantů aktivní jak po ekonomické, tak po pracovní stránce. I přesto však většina z migrujících obyvatel nedosahuje z mnoha důvodů vysokoškolského vzdělání. Migrantů se často setkávají s bariérami, které jim studia přinejmenším znepríjemňují, mnohdy až znemožňují. Velkou bariérou je často nevyhovující rodinná situace, individuální pro každého člověka. Velký počet z řad migrujícího obyvatelstva nedisponuje dobrým finančním zázemím, popřípadě sociálním prostředím. Pro každou rodinu jsou však tyto skutečnosti individuální, stejně tak, jako u obyvatel České republiky. Jako další bariéru je nutné zmínit očekávání rodiny. Každý cizinec, který změnil místo pobytu a začleňuje se v novém prostředí, má rozdílné zvyky, návyky, očekávání a zkušenosti, které jsou přímo, nebo nepřímo spojeny se zemí, z které

jedinec pochází. Lépe socializovatelné a vzdělavatelné jsou osoby z vyspělých států, které jsou zvyklé z rodné země na určitá pravidla, požadavky a řád. Naopak osoby, které pocházejí z méně vyspělých států, či zemí z velice odlišnou kulturou, disponují silnějšími bariérami, které je velice těžké překonat. (Veteška, Vacínová, 2011, str. 103)

Rovněž Veteška a Vacínová (2011) zmiňují bariéru, která se týká segregace přistěhovalců, která má mnohdy negativní vliv na rovnoprávnost a odstraňování rozdílů mezi rasami. (Veteška, Vacínová, 2011, str. 2011)

Lidé s nedokončeným vzděláním

Podle Bertla (2014) je způsobilost k učení nových věcí v dospělosti diferenciatelná než v mládí. Bariérou, která výrazně ovlivňuje učící proces, je nepřehledně strukturovaný studijní materiál, nebo publikace, které nejsou formulované do krátkých a přehledných úseků. Takto nevhodně zvolená studijní opora může zájemce o studium znejistit, či zcela odradit. (Bertl, 2014, str. 69)

Bertl (2014) rovněž zmiňuje, že se vzrůstajícím věkem se mění schopnost učit. Bariérou u osob, vzdělávaných v dospělosti, je snížená dovednost zapamatování si podaných informací, a nižší schopnost pojmout rozsáhlé množství údajů za krátkou dobu, jelikož studijní materiály musí mnohokrát pročitat a neustále si opakovat nově získané údaje. (Bertl, 2014, str. 69)

Další bariérou, která je u dospělého jedince velice častá, je podle Bertla (2014) nedostatek času na studium a vysoké množství rušivých elementů. Osoba, vzdělávající se v dospělosti má většinou rodinu, zaměstnání, a tudíž mnoho povinností a aktivit, které je nucena denně zvládat. Společně s bariérou v podobě nižší schopnosti koncentrace a soustředění je tato skutečnost mnohdy důvodem, proč jedinec ukončuje, či vůbec nezapočne studia v dospělém věku. (Bertl, 2014, str.69)

Bertl (2014) rovněž zmiňuje bariéru založenou na nadměrném očekávání jedince. Dospělý jedinec většinou vstupuje do vzdělávacího procesu s jasnou představou a požadavky na studium, kterým mnohdy nejde vyhovět a po nenaplnění očekávání často zanechává studia. Velice důležité je, aby lektor vysvětlil všechna úskalí a krize, se

kterými se dospělý může setkat a tím zkusit předejít předčasnému přerušení, či úplnému odchodu ze studií. (Bertl, 2014, str. 71)

4 EFEKTY VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

Jak již bylo zmíněno, vzdělávání dospělých má mnoho **silných** stránek, mezi které patří možnost kombinovaného studia, šanci doplnit si informace i v dospělém věku, možnost socializace v době, kdy dospělá osoba nemá příliš možností být v kolektivu ostatních lidí, nebo navrácení dobrého společenského statusu. Všem těmto pozitivním efektům se tato práce věnovala v kapitole o motivaci vzdělávání dospělých. V této kapitole se tedy práce zaměří především na slabé stránky a nevýhodné situace, se kterými se může dospělá osoba po setkat během získávání kvalifikace, nebo po jejím dosažení.

Podle Langer a Palána (2008) se ve vzdělávání dospělých, stejně tak, jako všude jinde, vyskytuje mnoho nedostatků, problémových situací a nejasností. Vzdělávání dospělých disponuje spoustou silných i slabých stránek, vzdělávající, kteří se k tomuto kroku v dospělosti rozhodli, získají po dosažení kvalifikace spoustu výhod, ale naopak se často setkají rovněž s mnoha velice nevýhodnými situacemi. (Langer, Palán, 2008, str. 86)

Podle Langer a Palána (2008) se nedostatky v oblasti vzdělávání dospělých dělí na problémy v teorii a praxi. Problémy v teorii se týkají nedokonalostí v oblasti odborné terminologie, nevyhraněnými a nepřesnými metodami a nedostatky v teoretické oblasti. Andragogika je poměrně nová vědní disciplína a mnoho z odborné terminologie pouze přejala z jiných vědních oborů. Mezi takové patří především obor psychologie či sociologie a jelikož se andragogika zabývá vzděláváním, stejně tak, jako pedagogika, mnoho odborných termínů pochází také z pedagogické oblasti. (Langer, Palán, 2008, str. 86)

Dále Langer a Palán (2008) zmiňují problémy v oblasti motivace dospělých osob ke vzdělávání v dospělosti. Nejen u nás, v České republice, ale celkově v Evropské unii, není zájem o vzdělávání v dospělosti takový, jako byl v prvotních letech očekáván. Tudiž přesto, že je v Evropské unii, a i u nás v Česku mnoho univerzit, nebo kurzů, kde si dospělá osoba může doplnit, či prohloubit vzdělání, nesetkávají se s přílišným zájmem uchazečů. Mnoho z nich uvádí, že se dalšího vzdělávání nechtějí účastnit z důvodu, jelikož jim vzdělání přijde zbytečné. Dospělé osoby vyrůstaly mnohdy v rodinách, kde jejich členové nevystudovali mnohdy ani střední školu, disponovali pouze kvalifikací z učiliště, a i přesto se užívali. Jak bylo již v minulých kapitolách zmíněno, rodinné

prostředí silně ovlivňuje i budoucnost mladších členů rodiny. Rodinné prostředí je jednoduše velice důležité a osoby, které vyrůstají s rodiči, kteří se vzdělávání příliš nevěnovali, ovlivňují touto skutečností i své děti, které nebudou mít pravděpodobně rovněž zájem o studia – v dětském věku, ani v dospělosti. Dalším problémem je nedostatečné ohodnocení osob, které si doplnily kvalifikaci a staly se tak mnohdy nepohodlnými pro své a zaměstnavatele. Je známé, že ne vždy zaměstnavatel požaduje po svých pracovnících co nejvyšší vzdělání a mnohdy je pro ně o mnoho výhodnější zaměstnávat osoby, které mají co nejnižší kvalifikaci, a tudíž jsou i méně nákladní, jelikož s úrovní vzdělání rostou i požadavky na finanční ohodnocení. Není výjimkou, že zaměstnavatel mnohdy přijme pracovníka, který si sám sebe cení méně než osobu, která si je dobře vědoma svých kvalit, předností a tato pozitiva bude chtít zúročit. (Langer, Palán, 2008, str. 87)

Dále Langer a Palán (2008) zmiňují, že mnoho firem nepodporuje další vzdělávání svých pracovníků. Proto, aby se dospělý člověk věnoval dalšímu vzdělávání, potřebuje většinou podporu ze strany rodiny a především zaměstnavatele. Pokud se osoba rozhodne, že si chce doplnit vzdělání, nebo prohloubit znalosti dané kvalifikace, bude potřebovat více volného času a může se stát, že tento čas bude někdy využit na úkor zaměstnání. V tuto chvíli, pokud zaměstnavatel nesouhlasí s dalším vzděláváním, nebo ho nepodporuje, může zaměstnance postavit do tak nepříjemné situace, že se rozhodne studia sám od sebe zanechat. Veliké množství zaměstnavatelů bude požadovat, aby jejich firma disponovala co nejlepším týmem profesionálů, ale najde se i nespočet těch, kteří se budou obávat schopných, vzdělaných a kreativních řadových zaměstnanců z důvodu obav z ohrožení vlastní vedoucí pozice, nebo okopírování struktury dané firmy pracovníkem a následné založení nového, lepšího a více prosperujícího podniku, který povede k zániku původní firmy. Nespočet firem a zaměstnavatelů by studia rádo podporovalo, ale převládají obavy ze zbytečného financování studií pracovníkům, kteří si pouze navýší kvalifikaci a po dokončení titulu, nebo kurzu opustí původní firmu a najdou si jiné, například finančně lépe ohodnocené zaměstnání. Mnoho zaměstnavatelů tyto obavy řeší smlouvami, které zavazují pracovníka k určitým skutečnostem, které snižují, v případě odchodu, následné negativní dopady na zaměstnavatele a podnik celkově. (Langer, Palán, 2008, str. 87)

Rovněž Langer a Palán (2008) uvádějí, že mnoho dospělých se rozhodne dalšího vzdělávání nevyužít z finančních důvodů. Skoro každý, kdo dosáhne ekonomické dospělosti, je odkázán k financování sebe samotného a mnohdy i členů rodiny. V této chvíli bývá poměrně složité započít studia, která nejsou, s výjimkou rozhodnutí financování zaměstnavatelem, nijak státem hrazena. Výjimku tvoří pouze rekvalifikační kurzy, které jsou pořádány úřady práce a umožňují, za předem daných podmínek, bezplatné využití těchto služeb. Andragogové, i přes veškerou snahu, zatím neprosadili jiný model, který by umožňoval bezplatná studia i pro ostatní zájemce. (Langer, Palán, 2008, str. 87)

Existuje však i nespočet organizací, které poskytují informace a vzdělání skoro bezplatně, nebo jen za zanedbatelnou úplatu. Mezi takové patří, podle Langer a Palána (2008) například knihovny, kde si každý může vybrat problematiku, či okruh, o kterém se chce dovědět nové a přínosné informace. Nápomocné mohou být i galerie, nebo muzea, konference, přednášky, nebo výstavy. Největším problémem v samostatném vzdělávání je pohodlnost a nezájem široké veřejnosti. V dnešní době má každý nespočet zájmů, nebo je natolik pracovně vytížen, že jej ani nenapadne trávit svůj volný čas v knihovně studiem něčeho neznámého jen z vlastní touhy po vědění. Dalším nedostatkem je v této oblasti špatná dostupnost, propagace, či informovanost o dalším vzdělávání. Mnohdy široká veřejnost ani netuší, jaké má možnosti a díky této nevědomosti andragogika přichází o mnoho zájemců. (Langer, Palán, 2008, str. 89)

Závažným a aktuálním problémem ve vzdělávání dospělých je podle Průchy a Vetešky (2014) diskriminace určitých skupin. Určité procento populace je znevýhodněno a nedisponuje stejnými, nebo spravedlivými podmínkami v oblasti dalšího vzdělávání. Tyto skupiny znevýhodněných osob jsou tvořeny sociálně slabšími občany, menšinovými skupinami, azylanty, handicapovanými občany a osobami žijícími na okraji společnosti. (Průcha, Veteška, 2014, str. 194)

PRAKTICKÁ ČÁST

5 ÚVOD

Podle Havlíka a Koti (2007) je velice důležité stanovit na začátku výzkumu alespoň hrubý koncept toho, jak bude daný výzkum vypadat. Velice důležité je mít představu o rozsahu, obsahu a cíli. Mezi neopomenutelnou složku výzkumu patří souhlas respondenta se zpracováním jeho výpovědi a respektování soukromí, kterou můžeme zajistit naprostou anonymitou zkoumané osoby. (Havlík, Kořa, 2007, str. 22)

Autorka vybrala pro tuto práci kvalitativní metodu výzkumu. Havlík (2004) zmiňuje, že dnešní doba vyžaduje neustále hlubší a podrobnější zkoumání, což znamená vyšší nároky na metody výzkumu. Ze všeho nejdříve je potřeba zvolit cíl, kterého je zapotřebí výzkumem dosáhnout. Dále je výzkumníkem vymezen objekt a předmět, který je zapotřebí zkoumat a podle finanční situace a časového prostoru je zvolena technika sběru dat. (Havlík, 2004, str. 14)

Hendl (1999) vnímá kvalitativní výzkum jako doplňkovou složku kvantitativního výzkumu. Tohoto typu výzkumu je užíváno především v pedagogice, která je rovněž úzce spojena se vzděláváním dospělých, psychologii a v sociologii. (Hendl, 1999, str. 16)

Pro zpracování výzkumu této diplomové práce byla zvolena forma kazuistik, neboli případové studie. Podle Havlíka (2004) je případová studie známa v oblasti výzkumu jako jedna z prvních empirických prací, jež je schopna zachytit určitý a pro nás potřebný úsek z široké problematiky. Jedna z nejstarších prací, zpracována formou empirického výzkumu, sahá sto let do minulosti, přesněji do roku 1918. (Havlík, 2004, str. 13)

Autorka se dále rozhodla zpracovat kazuistiky, jinak řečeno, případové studie, pomocí techniky polostrukturovaného rozhovoru. Podle Havlíka (2004) je nutné, aby byl rozhovor strukturován podle určitého řádu a pevných bodů, avšak nemusí být prováděn pouze uzavřenými otázkami, naopak je velice přínosné, když je respondentům poskytnut prostor pro vlastní vyjádření a doplnění rozhovoru o další a podrobnější skutečnosti. (Havlík, 2004, str. 15)

Rovněž Havlík a Kořa (2007) zmiňují, že výzkum je především o respektování respondenta a o diskrétním chování vůči němu. V některém druhu pozorování je otázka etiky obzvlášť důležitá, a to v případě, kdy osoba ani neví, že je zkoumána. Tento případ je nezbytný v případech, kdy by respondent mohl záměrně měnit své chování, či odpovědi a znehodnotit tak výsledky celého výzkumu. (Havlík, Kořa, 2007, str. 23)

6 ÚDAJE O VÝZKUMU

Tato kapitola nese důležité informace o provedeném výzkumu. Mezi hlavní patří cíl výzkumu, vypsání hypotéz a další důležité skutečnosti.

Cíl výzkumu

Cílem je zmapování zobecněných skutečností podle poskytnutých informací, následné potvrzení či vyvrácení hypotéz.

Typ výzkumu

Pro tuto práci je vybrán kvalitativní typ výzkumu.

Výzkumný soubor

Výzkumný soubor je tvořen sedmi lidmi, kteří splňují kritérium vzdělávání v dospělém věku. Tvořen byl třemi muži a čtyřmi ženami.

Výzkumný vzorek

Výzkumu se zúčastnilo sedm osob, tudíž výzkumný vzorek je tvořen sedmi odpovídajícími kazuistikami.

Technika sběru dat

Technika sběru dat byla zvolena pomocí polostrukturovaného rozhovoru.

Metoda výzkumu

Výzkum byl zpracován pomocí kazuistik neboli jinak řečeno, případových studií.

Hypotézy

Hypotéza 1: Pro více, než 60 % osob vzdělávajících se v dospělosti, je největší motivací možnost vyššího výdělku.

Hypotéza 2: Nedostatek času, je významnou bariérou minimálně pro 60 % vzdělávajících se v dospělosti.

Hypotéza 3: Minimálně 60 % osob vzdělávajících se v dospělosti, se rozhodly studovat kvůli doporučení zaměstnavatele.

Hypotéza 4: Významnou bariérou, minimálně pro 60 % studujících v dospělosti, je obtížné zapamatování informací.

Hypotéza 5: Pro 60 % osob a více, je vysokou motivací možnost kombinované formy studia.

Hypotéza 6: Minimálně pro 60 % vzdělávajících se v dospělosti je vysokou motivací špatná finanční situace prožitá v dětském věku.

Hypotéza 7: Minimálně 60 % vzdělávajících, kteří studují v dospělosti, nedokončili studia v řádném termínu kvůli nepříznivé rodinné situaci.

7 POSTUP VYPRACOVÁNÍ VÝZKUMU

V této kapitole je popsáno, jak bylo postupováno během praktické části práce. V první řadě je popsána přípravná fáze, následně její realizace a jak probíhalo vyhodnocování výsledků.

Příprava výzkumu

Ze všeho nejdříve bylo nutné se rozhodnout, jaký výzkum je nejlepší použít pro tuto danou diplomovou práci. Jelikož autorce dotazníky přišly velice formální, bylo rozhodnuto, že nejpřínosnější bude osobní setkání se všemi respondenty, které je velice důležité, až nezbytné pro navození příjemné atmosféry a následné zjištění důležitých faktů a informací.

Poté bylo nezbytné stanovit, jakým způsobem bude výzkum probíhat. Lidé si nejvíce porozumí, když mají nenucený rozhovor, tudíž se přiklonilo ke zpracování kazuistik pomocí polostrukturovaného rozhovoru. Polostrukturovaná forma byla vybrána z důvodu určité volnosti odpovědí – respondent se může rozpovídat o dané problematice a autorka zároveň může určit hlavní pevné body, které jsou pro důležité a stěžejní.

Dále, když byla dána představa, jak bude celý výzkum probíhat, byl stanoven cíl a hypotézy, podle kterých se postupně mohly začít sestavovat otázky. Současně se pomocí internetu začali vyhledávat respondenti, kteří se vzdělávali, nebo stále vzdělávají v dospělosti a zároveň jsou ochotni zodpovědět připravené, tematické otázky a umožní následné zpracování kazuistik.

Na inzerát odpovědělo dvacet potencionálních respondentů, z nichž museli být tři ihned vyloučeni, a to z důvodu časové neflexibilitnosti v daném termínu zpracovávání výzkumu. Další dvě osoby odřekly termín po zjištění, že za setkání není poskytnut žádný finanční honorář. Ze zbylých patnácti uchazečů bylo vybráno sedm, kteří požadavkům výzkumu vyhovovaly nejvíce jak vzdáleností bydliště, tak věkem – dalším požadavkem byla totiž věková rozmanitost a s těmi byla sjednána schůzka, před níž autorka zaslala požadavky, které bylo nutné splnit ještě před realizací všech rozhovorů – souhlas

k rozhovoru a jeho následné anonymní publikování formou kazuistik. Ostatní osoby prozatím zůstaly náhradníky pro případ, že by se nedostavili všichni respondenti.

Realizace výzkumu

Jelikož nebylo jednoduché vše časově skloubit, musela se autorka sejit s každým respondentem zvlášť, což dohromady zabralo cca 14 dní. Během těchto necelých dvou týdnů bylo domluveno celkem sedm schůzek, z nichž se bez problému zrealizovalo šest, sedmá musela být zaplněna náhradníkem. Při osobním setkání byli všichni respondenti znovu srozuměni s faktem, že výsledky výzkumu budou následně zveřejněny v diplomové práci, samozřejmě bez veškerých citlivých osobních údajů, jako je jméno, bydliště a další. Poté autorka přistoupila k samotné realizaci. Podle předem daných otázek byl s každým respondentem veden již zmíněný polostrukturovaný rozhovor, přičemž každý trval necelé dvě hodiny. Poměrně mnoho času zabralo seznámení, navození atmosféry a poté samotné zaznamenávání respondentových odpovědí. Velice výhodným faktem bylo, že otázky jsou polouzavřené, tudíž se autorka mohla dozvědět spoustu informací, na které by se jí možná samotnou nenapadlo dotázat.

Na konci schůzky bylo všem respondentům přislíbeno, že po následném vyhodnocení, se výsledky výzkumu hromadně rozešlou na jejich emailové adresy. Autorka rovněž nabídla možnost zaslání vypracovaných kazuistik.

Vyhodnocení výzkumu

Po zrealizování všech setkání a zaznamenání odpovědí došlo na vyhodnocovací fázi. Odpovědi od respondentů musela autorka pečlivě zaznamenat, vypsát a následně porovnat s hypotézami, což je umožnilo buď potvrdit, či vyvrátit.

Díky tomuto výzkumu mohl být zhodnocen celkový přínos diplomové práce, nové poznatky a skutečnosti.

8 KAZUISTIKY

8.1 Kazuistika 1

Jméno: Anna

Věk: 31

Osobní anamnéza

Anna se narodila jako chtěné dítě, do úplné rodiny. Prenatální období bylo zcela v pořádku, stejně tak, jako celý porod. V dětství neprodělala žádné závažné úrazy. Občas trpěla úzkostmi, ale pomocí rodiny se tyto nepříjemné stavy vždy podařilo zvládat. S úzkostmi byly spojené i občasné výkyvy nálad, plačtivost a mírná závislost na obou rodičích, částečně i prarodičích.

Na prvním stupni základní školy, po vyšetření školním psychologem, byla potvrzena mírná vrozená úzkost, která by ale nijak zvlášť neměla narušovat běžný každodenní život v dětském věku a při stejné úrovni ani v dospělosti.

Rodinná anamnéza

Anna má dva sourozence, mladší sestru a staršího bratra. Vztahy v rodině nikdy nebyly nijak komplikované, jen probíhaly občasné hádky kvůli upřednostňování mladší sestry, která měla vždy dobré výsledky ve škole a tím vynikala nad průměrností celé rodiny. Nikdo z rodiny nevystudoval vysokou školu, jen matka má střední vzdělání s maturitou, otec zakončil vzdělávání výučním listem. Stejně tak tomu bylo i u prarodičů z obou stran, s výjimkou otce z matčiny strany, který splnil jen povinnou školní docházku a vzdělání si nijak nedoplňoval. Sestra Anny vystudovala vysokou školu zaměřenou na mezinárodní vztahy, čímž se stala nejvzdělanějším členem z celé rodiny a tím i nejprosazovanější a nejváženější osobou.

Anna se s tímto faktem poměrně špatně smířovala, jelikož se snažila po střední škole nastoupit na vysokou školu, ale rok před dokončením střední školy se její rodiče rozvedly a Anna musela kvůli špatné rodinné finanční situaci nastoupit do zaměstnání a zanechat

vidiny dalšího studia. O kombinované formě studia nevěděla, tudíž se s tímto faktem smířila a nehledala ani nijaké jiné možnosti, jak vysokou školu navštěvovat.

Postupem času se rodinné vztahy naprosto rozpadly, matka během několika let začala kvůli špatné finanční situaci nadměrně požívat alkohol a musela na léčení, což byl asi bod zlomu, kdy si Anna uvědomila, že si chce doplnit vzdělání, aby byla v životě soběstačná. Nyní matka Anny již několik let úspěšně abstinguje.

Školní anamnéza

Anna nastoupila do školy v řádném termínu, bez odkladu. Na školní docházku si zvykla poměrně rychle, pouze na začátku se potýkala s menším problémem, a to bylo odloučení od rodičů, jelikož do té doby nebyvala takto dlouho bez jejich přítomnosti. Do mateřské školy docházela vždy jen na několik hodin denně, tudíž povinná školní docházka byla pro Annu velkou změnou. Po několika týdnech si však našla spousty kamarádů a školní docházka se pro ni stala příjemnou a začala se do ní dokonce těšit. V kolektivu Anna neměla žádné problémy, byla bezkonfliktní, mezi dětmi velice oblíbená.

Na prvním stupni se vůbec nemusela učit, učitelé ji navrhovali přechod na víceleté gymnázium, což ale Anna zamítla, jelikož nechtěla do jiného třídního kolektivu. Na druhém stupni se její docházka mírně zhoršila, ale jen chvilkově, než si zvykla na nový a přísnější přístup učitelů. Poté se známky opět ustálily a devátou třídu Anna opouštěla s vyznamenáním. Jelikož v té době bylo možné jít na střední školu na průměr, vybrala si gymnázium, jelikož s jejími studijními výsledky si mohla vybírat mezi jakýmkoliv školami.

Na gymnáziu první dva roky vynikala, ve třetím ročníku díky nepříznivé rodinné situaci učení poměrně zanedbávala, tudíž i školní výsledky se na určitou dobu zhoršily. I přesto ovšem ukončila třetí ročník s vyznamenáním a následující rok odmaturovala.

Učitelé velice doporučovali, aby si i přes těžkou životní situaci podala přihlášku na vysokou školu, což Anna nakonec udělala a úspěšně složila zkoušky na vysokou školu v Olomouci. Trvalé bydliště měla do té doby v Praze, ale díky stále se zhoršující rodinné situaci chtěla odjet mimo a začít někde jinde nový a klidnější život. Bohužel, situace se během léta natolik zhoršila, že byla nucena nastoupit do zaměstnání na hlavní pracovní

poměr a v pomoci tak finančně matce. Vzhledem k tomu nenastoupila na vysokou školu a začala se naplno věnovat práci.

Sociální anamnéza

Anna byla vždy v kolektivu oblíbená, především je do dnes oceňována za její kreativitu, zábavnost a nekonfliktnost. Již od základní školy si zakládá na dobrém chování a budování vztahů v kolektivu, tudíž o přátele a známé neměla nikdy nouzi. Od dětství Anna navštěvovala spoustu zájmových kroužků, skoro každý den měla až do střední školy nabitý program. Na prvním stupni navštěvovala hodiny keramiky, na druhém stupni kreslení a tancování. Na všech těchto místech se seznámila se spoustou lidí, kteří ji mnohdy zůstaly přáteli až do dospělosti. Chvilí uvažovala i nad konzervatoří, ale díky velice dobrým studijním výsledkům ji bylo doporučeno gymnázium, pro které se nakonec i sama rozhodla. Sama přiznává, že právě fakt, že byla od mala obklopena správnými lidmi, ji pomáhalo právě v těžkých rodinných chvílích, jelikož ji kamarádi vždy pomohli k tomu, aby se necítila na problémy sama a celkově nerezignovala.

Motivace ke studiu a průběh studia

Ana nastoupila po střední škole do zaměstnání, ale jelikož měla vystudované pouze gymnázium, dlouho nemohla najít místo, které by odpovídalo jejím dosavadním znalostem. Z tohoto důvodu se celou dobu pohybovala mezi jednoduššími lidmi, s nižším vzděláním a rozdílnými charakterovými vlastnostmi. Bylo velice těžké, aby se v zaměstnání, jakkoliv socializovala, jelikož skoro každý měl jiné zájmy, většina spolupracovníků šla po pracovní době akorát tak do restauračního zařízení, kde požívala alkohol, nebo museli domů za rodinami. Anna měla rovněž velké problémy s tím, aby našla rovnocenného partnera. S lidmi z gymnázia se příliš nevidala a zbylé kontakty měla jen z firem, kde celé dny pracovala. Všechny tyto skutečnosti ji nakonec dopomohly se rozhodnout, že chce celkově změnit svůj životní styl, začít jinak, v jiném prostředí a s lidmi, kteří ji budou inteligenčně bližší.

Dalším velkým bodem zlomu byl fakt, když její matka nastoupila na proti alkoholové léčbě a Anna si uvědomila, že musí svůj život uzpůsobit tak, aby se pokusila podobné situaci co nejvíce vyhnout a tudíž si do budoucnosti zajistit, aby byla finančně soběstačná.

V dosavadních zaměstnáních se setkávala vždy i s velice nízkým platovým ohodnocením, které absolutně neodpovídalo znalostem, dovednostem a schopnostem, kterými Anna disponovala. V tuto chvíli začala hledat nové zaměstnání, bohužel na většině pozic se setkala s nutností, aby si doplnila alespoň nějakou specializaci. Rozhodla se tedy, že si podá přihlášku na vysokou školu a na pohovory bude chodit již s příslibem, že si chybějící vzdělání v nejbližší možné době doplní. V tuto dobu již věděla o možnosti kombinovaného studia, což bylo nejdůležitějším kritériem pro možnost dalšího vzdělávání, jelikož musela být nadále zaměstnána na hlavní pracovní poměr.

Po úspěšném složení přijímacích zkoušek začala opět hledat nové zaměstnání, které se jí poměrně rychle podařilo najít. Podmínkou zaměstnavatele opět bylo doplnění vzdělání, tudíž fakt, že Anna měla v ruce rozhodnutí o přijetí na vysokou školu, byl velice zásadní pro možnost nástupu.

Závěr

Respondentka je velice ráda, že se uchýlila k tomuto rozhodnutí a vzdělání si doplnila. Zmiňuje, že studia ji přinesly nejen nové znalosti, možnost zaměření na dobrou profesi, ale rovněž ji velice pomohly po psychické stránce. Přesto, že vysokou školu navštěvovala pouze několikrát za semestr, vytvořila si nová přátelství a začala se pohybovat mezi lidmi stejného zaměření a zájmu. Samozřejmě ne vždy si za svým rozhodnutím takto stála, za velice obtížné považuje fakt, že při zaměstnání je na studia o mnoho méně času než když se člověk věnuje jen škole. Sama říká, že někdy bylo velice těžké stíhat uzávěrky v práci a souběžně se učit na zkoušky, psát seminární práce, natož poté bakalářskou práci. Zaměstnavatel se jí ovšem snažil vyjít vstříc kdykoliv, kdy to jen šlo, tudíž se respondentce podařilo školu úspěšně dostudovat. Dodává však, že bez této pomoci, by dokončení titulu, bylo pravděpodobně kvůli časové náročnosti zcela nemožné.

Další významnou bariérou byl po Annu fakt, že si odvykla pravidelnému zapamatování informací a velice těžko si znovu zvykala, že se musí pravidelně připravovat na testy a zkoušky. Zmiňuje, že dříve bylo zapamatování informací o hodně jednodušší, učení bylo jakoby více přirozené. Nyní se musela učit na krátký test poměrně dlouho a zkuškové vyžadovalo i vyčerpání několika dnů dovolené. Přesto vše studia vůbec

nelituje a je velice ráda, že se rozhodla vzdělání dokončit a s pomocí okolí se jí tento cíl podařilo dosáhnout.

Po získání bakalářského titulu se respondentka dokonce dočkala pracovního povýšení.

8.2 Kazuistika 2

Jméno: Barbora

Věk: 36

Osobní anamnéza

Barbora se narodila jako velmi chtěné, spíše vytoužené, dítě. Rodiče se léta snažily o dceru, jelikož oba měli z předchozích vztahů syny. Na poslední chvíli, okolo čtyřicátého roku věku se matce podařilo otěhotnět, celé těhotenství i přes poměrně vyšší věk probíhalo bez obtíží. Porod byl proveden císařským řezem. Barbora neprodělala v dětství žádné nezvyklé úrazy, ani nemoci. Vždy byla veselé, spokojené dítě. Sama přiznává, že to bylo pravděpodobně i díky velice dobré péči, které si ji po celé dětství dostávalo.

Rodinná anamnéza

Barbora se narodila do úplné rodiny, kde oba rodiče měli za sebou jedno nevydařené manželství a rozhodli se ještě pro poslední pokus o dítě, aby mohli mít holčičku. Bára má tři starší sestry, dva ze strany otce a jednoho ze strany matky. S oběma vždy velice hezky vycházela a do teď mají s celou rodinou nadmíru hezké vztahy. Matka i otec byli vysokoškolsky vzdělaní, dva z bratrů vystudovali vyšší odbornou školu technickou a nejstarší sourozenec dokončil bakalářský titul z vysoké školy ekonomického typu. Na vzdělání se v této rodině kladly poměrně vysoké nároky, již od základní školy byla Barbora vždy vedena k dobrým studijním výsledkům a nestále ji bylo připomínáno, že škola je velmi důležitá pro budoucnost a pro možnost výběru dobrého zaměstnání. Respondentka měla vždy velmi dobré rodinné i finanční zázemí, rodiče ji velice podporovali vždy, kdy to bylo jen možné. Oba měli dobré zaměstnání, s vysokým finančním ohodnocením, tudíž nebyl problém, aby dopřáli dceři různé zájmové činnosti a neustále podporovali její vývoj a kreativitu.

Školní anamnéza

Respondentka nastoupila na základní školu bez odkladu, v řádném termínu. Od prvního stupně byla velmi oblíbená mezi spolužáky, ráda se zúčastňovala všech školních i mimoškolních aktivit. Na prvním stupni byla nejlepší žákyní, tudíž ji bylo doporučeno, aby přestoupila na školu zaměřenou na cizí jazyky. Sama se ještě nedovedla rozhodnout, ale jelikož rodiče vždy uvítali a upřednostnili možnost jakéhokoliv posunu, rozhodli, že se jejich dcera zúčastní zkoušek a pokud splní všechna kritéria, na jazykovou školu nastoupí.

Respondentka díky svému všeobecnému nadání zkoušky úspěšně složila a do následujícího ročníku nastoupila již na novou školu. Mezi novými žáky se poměrně rychle dobře zavedla, ale díky jinému systému vyučování se její prospěch poměrně rychle zhoršil. Barbora byla do té doby zvyklá na excelentní výsledky, tudíž pro ni bylo velmi těžké přijmout fakt, že na nové škole je tomu jinak. Neustále se učila, ale studentské hodnocení se stále nelepšilo. Nakonec se rodiče rozhodli, že Barboru zkusí přelásat na jinou jazykovou školu, ale díky špatným studijním výsledkům se nepodařilo najít žádnou, která by vyhovovala kvalitou výuky. Nakonec se Barbora vrátila na svou původní základní školu, kde již studovala bez dalších potíží. Na střední školu nastoupila na gymnázium, které bylo opět zaměřené na jazyky.

Do druhého ročníku patřila mezi premianty, což ji přineslo možnost vycestovat na půl roku do zahraničí. Nakonec si respondentka, po dohodě s rodiči, vybrala studium v Austrálii, s tím, že bude bydlet u prověřené rodiny, která nad ní převezme zodpovědnost a po celou dobu bude dohlížet na studium a dodržování všech předem daných pravidel. U stejné rodiny byly ubytovány již tři studentky, s nimiž nebyly žádné problémy. Pobyt Barbory ovšem bezproblémový nebyl, což vyústilo až v předčasný návrat zpět do České republiky. Po návratu se zjistilo, že respondentka otěhotněla, což vedlo k velkým nepříjemnostem a postupně až přerušení studia ve třetím ročníku.

Sociální anamnéza

Respondentka neměla nikdy problém s navázáním přátelských kontaktů. Ve škole byla vždy oblíbená a stejně tak tomu zůstalo v následném zaměstnání. Jelikož byla respondentka nucena díky brzkému těhotenství poměrně rychle dospět, neměla moc koníčků a aktivit, kterým by se mohla věnovat. Po mateřské dovolené nastoupila do cestovní agentury, která patřila rodinnému příteli a zde začala pracovat pod podmínkou, že si doplní chybějící vzdělání.

Motivace ke studiu a průběh studia

Jak jsem již zmiňovala, respondentka musela přerušit studia již na střední škole, tudíž měla dokončené jen základní vzdělání. Velikým štěstím byl fakt, že jejich rodinný přítel vlastnil cestovní agenturu, kde Barbora mohla vykonávat různé pomocné práce do doby, kdy si doplnila středoškolské vzdělání a mohla nastoupit na lepší pracovní pozici, a to asistentku prodeje. Do té doby byla stále částečně finančně závislá na rodičích, jelikož přesto, že pracovní místo měla domluvené ze známosti, nemohla dosahovat takového finančního ohodnocení, které by ji umožňovalo postarat se o sebe a své dítě. Po dosažení středoškolského vzdělání s maturitou ji bylo přislíbeno stálé místo a odpovídající, plnohodnotný plat. Jelikož se nechtěla, nebo spíše ani nemohla vrátit na denní studium, vybrala si kombinovanou formu výuky na jednom pražském gymnáziu. Po celou dobu studia chodila do zaměstnání a s pomocí rodiny se řádně starala o svou dceru. Přiznává, že mnohdy bylo velice obtížné skloubit všechny tyto aktivity dohromady, ale doplnění vzdělání bylo přímo nutností. Nejednou se stalo, že před ukončením pololetí nedocházela do práce, ale díky velké vstřícnosti zaměstnavatele a kolegů mohla Barbora vzniklou situaci vždy řešit domluvou a dostudovat tak gymnázium, které úspěšně zakončila maturitní zkouškou.

Závěr

Respondentka hodnotí svá studia jako poměrně náročná. Jako nejobtížnější hodnotí časové zvládnání situace. Sama uznává, že na střední škole se člověk věnuje především studiu, popřípadě brigádám, ale jako dospělá musela skloubit studium, zaměstnání a péči o dítě. I přes veškerou pomoc tato situace byla velice náročná. Dalším negativem je

„vystoupení z učícího procesu“. Po základní škole bylo lehké zapamatovat si nové informace, student měl vždy čas po škole pročíst všechny zápisky a učit se průběžně. Jakmile ale respondentka studium přerušila, znamenalo to pro ni, jako by se zapoměla učit. Při obnovení školní docházky bylo velice těžké naučit se znovu soustředit a zapamatovat poskytnuté informace. Přiznává, že v šestnácti letech se učila naposloucháním látky ve škole a následným připomenutím při příchodu domu. Při pozdějším vzdělávání se stejný obsah učiva snažila zapamatovat mnohdy až dva dny. I přesto vše rozhodně studia nelituje a je rozhodnutá si doplnit vzdělání zakončené alespoň bakalářským titulem, který ji přinese další pracovní příležitosti a větší možnosti sebeuplatnění.

8.3 Kazuistika 3

Jméno: Gabriela

Věk: 45

Osobní anamnéza

Gabriela se narodila jako neplánované dítě. V dětství netrpěla žádnými neobvyklými nemocemi, ani neprodělala těžké úrazy.

Rodinná anamnéza

Respondentka trávila většinu času v přítomnosti svých prarodičů, kteří se o ni starali. S rodiči neměla v dětství nijak blízký vztah, jelikož skoro všechn čas museli trávit v zaměstnání. Otec byl vyučený dělník a matka pracovala s místním obchodě jako prodavačka. Gabriela měla 3 bratry, kteří byli ovšem již dospělí a pobývali mimo rodné město. Když byli prarodiče natolik staří, že se již nemohli o Gabrielu starat, musela matka opustit zaměstnání a pečovat nejen o dceru, ale i o své rodiče. Touto skutečností se dostala rodina poměrně do těžké finanční situace. Rodina nikdy moc respondentku nepodporovala ve studiích, jelikož jim tato část života nepřišla příliš důležitá. Pro rodinu bylo nejdůležitější to, aby se Gabriela byla schopná čemukoliv vyučit, pracovat v rodném městě a pomáhat tak s domácností.

Školní anamnéza

Gabriela byla zřejmě poměrně bystré a chytré dítě, bohužel velikou roli na jejím vzdělání sehrál nezáměr, nebo možná lépe řečeno, neinformovanost rodiny. Prarodiče byli v dobu, kdy se o respondentku starali, poměrně staří a rodiče nikdy neměli přílišný zájem o to, aby respondentka byla dobrou studentkou. Když Gabriela nastoupila na základní školu, nikdo ji nevedl k učení, vše si, jak říká, vydobyla sama. Od prvního ročníku základní školy se sama doma učila, připravovala, dělala samostatně úkoly. Učitelé ve škole znali vzniklou rodinnou situaci, což byl důvod, proč Gabriele vždy věnovali vyšší pozornost a péči. Přes veškerou snahu okolí byla však respondentka vždy spíše průměrnou žákyní.

Na druhém stupni se celá rodina musela odstěhovat za práci do jiného města, kam musela respondentka docházet na novou školu. V té době byla v sedmé třídě a nikoho v nové škole neznala, což danou situaci velice znesnadňovalo. Přišla z menšího města do většího, což zapříčinilo, že většina spolužáků respondentku nemělo rádo, dá se říci, že docházelo k posměchu, až ponižování. Jakmile tedy dokončila respondentka základní školu, rozhodla se odjet do jiného města, pokud možno někam, kde nikoho nebude znát. Rodinná situace neumožňovala platit jejich dceři internátní školu, poslali tedy Gabrielu do Prahy, kde měla vzdálenou tetu, u které mohla bydlet.

V Praze nastoupila respondentka na střední školu zdravotní, kterou již bez problémů vystudovala a nastoupila do nemocnice jako zdravotní sestra. Uvažovala o vysoké škole, ale nemohla již déle zůstat u příbuzných, proto nastoupila do práce ihned, jakmile to bylo možné.

Sociální anamnéza

Respondentka byla od dětství komunikativní a ráda ve společnosti. Mnohé bylo zřejmě zapříčiněno nezáměrem ze strany rodičů, což vedlo k tomu, že Gabriela byla vždy vděčná za jakýkoliv zájem okolí – ať učitelů, nebo rodičů od jiných spolužáků.

Vzhledem k tomu že si prošla i nelehkým obdobím, disponuje sociálním cítěním a empatií k druhým, což je velice důležité při jejím povolání zdravotní sestry v nemocnici.

Motivace ke studiu a průběh studia

Respondentka vystudovala střední školu, po které nastoupila do práce. Mnoho let ji postačoval právě tento stupeň vzdělání, ale v průběhu, kdy se snažila kariérně stále posouvat, zjistila, že bude potřeba doplnit si chybějící vysokoškolský titul. Jelikož sama věděla, že dobrá finanční situace je velice důležitá pro spokojený rodinný život, rozhodla se, že zkusí složit přijímací zkoušky na vysokou školu a následně se ucházet o místo vrchní zdravotní sestry. Sama přiznává, že velikou motivací byla prožitá nepříznivá finanční situace v dětství a nechtěla, aby se tato situace opakovala i v životě jejich dětí.

Zaměstnavatelé k ní byli vždy vstřícní, jelikož Gabriela pracovala vždy velice dobře a se spolehlivým přístupem. I přesto vše byl ale pro další kariéru a finanční posun potřeba minimálně bakalářský titul, což respondentka nesplňovala, proto se jej rozhodla doplnit.

Po úspěšném složení přijímacích zkoušek nastoupila na vysokou školu, kterou ji částečně financoval zaměstnavatel. Pokud by Gabriela školu nedokončila, musela by zaměstnavateli uhradit školné, které jí bylo prominuto.

Průběh studií byl bez větších problémů, až na neustálý nedostatek času. Práce zdravotní sestry je většinou na směny, což znamená denní i noční. Mnohdy bylo velice těžké skloubit práci a studia, jelikož ve zdravotní profesi musí být člověk odpočatý a soustředěný, ale pro studium jsou tyto faktory rovněž stejně důležité. I tato respondentka potvrzuje, že studium vysoké školy po odmlce a ve vyšším věku je mnohdy velice náročné, ale především z hlediska času. Z vlastní zkušenosti nepocítila přílišný rozdíl v koncentraci a zapamatování informací na střední škole a na bakalářském studiu, což je možná zapříčiněno faktem, že se před studiem roky pohybovala ve zdravotnictví a mnoho informací znala již z praxe.

Závěr

Gabriela hodnotí možnost dalšího studia jako velice přínosné. Díky možnosti kombinovaného studia si mohla doplnit titul i při práci, což by za normálních okolností, při denním studiu, nebylo možné. Po dokončení bakalářského titulu se respondentka mohla ucházet o místo vrchní sestry, čímž si polepšila jak kariérně, tak finančně. Všem, kdo se rozhodují, zda půjdou dále studovat doporučuje, aby tuto šanci využili, pokud mají

jen sebemenší možnost. Vysoká škola ji přinesla nové známosti, přátele a v neposlední řadě, možná trochu paradoxně, odreagování od každodenního pracovního a rodinného života.

8.4 Kazuistika 4

Jméno: Simona

Věk: 62

Osobní anamnéza

Simona vyrůstala v úplné a plnohodnotné rodině. V dětství si nepamatuje na žádné vážné nemoci, ani úrazy. Narodila se plánovaně, rodiče měli již jednoho syna a chtěli ještě dceru, což se jim podařilo.

Rodinná anamnéza

Paní Simona vyrůstala ve spokojené a harmonické rodině společně se svým o 5 let starším bratrem. Na dětství velice ráda vzpomíná, jelikož byla mladším potomkem, všichni se o ni o to více starali a pečovali. Matka s otcem měli středoškolské vzdělání, ale přímo obor si respondentka nepamatuje. Bratr vystudoval střední školu technického zaměření.

Rodina disponovala spoustou majetků a pozemků, tudíž nikdy finančně nestrádali. Mimo jiné, oba rodiče byli zaměstnaní v rodinném podniku, který zdědila Simony matka po svých rodičích a stále velice dobře prosperoval.

Školní anamnéza

Respondentka nastoupila na základní školu, kde již studoval její bratr, což pro ni znamenalo velice výhodnou pozici. Ve své třídě, mezi vrstevníky, budila vždy respekt, což se nedalo říci o učitelích, kteří Simonu vždy velice se starším sourozencem srovnávali. Bratr respondentky pařil mezi premianty, a přesto, že Simona se učila také velice dobře, trpěla po celou dobu studií na základní škole pocitem méněcennosti. Tento fakt dopomohl k tomu, aby se začala ještě více snažit a po střední škole nastoupila na práva do Prahy. Rodiče s touto skutečností nejdříve nesouhlasili, jelikož si přáli, aby

jejich dcera, společně s bratrem pokračovali v rodinném podnikání. Nakonec se smířili s tím, že firmu převezme jejich syn a respondentka půjde studovat práva, popřípadě se bude ve firmě angažovat jako externista.

Po dokončení studií práv se paní Simona začala živit jako advokátka v jedné z pražských firem. Po celou dobu studií si neuvědomuje, že by měla jakékoliv větší problémy s učivem.

Sociální anamnéza

Respondentka byla vždy ráda ve společnosti lidí. Sama sebe hodnotí jako společenskou ženu, která měla vždy alespoň jeden koníček mimo svou práci. Právě tato touha, nalezení nového zájmu, ji přivedla na studia v dospělosti.

Motivace ke studiu a průběh studia

Simona se, díky své profesi advokátky, vlastně celý život vzdělávala. Po celou dobu, od studií až po dospělost, měla vždy několik koníčků, a to i přesto, že její stálé zaměstnání bylo samo o sobě poměrně náročné. Sama přiznává, že bez zálib by se neměla kdy odreagovat, a proto vždy sebe i celou rodinu vedla ke sportu, celoživotnímu vzdělávání a pokud to bylo jen trochu možné, tak i cestování.

Manžel respondentky se narodil ve Francii a půlku života procestoval, tudíž velice dobře ovládal francouzský i anglický jazyk. Simona měla cestování rovněž velice ráda, ale na cestách se vždy setkávala s velkým problémem, a to byla nedokonalá znalost anglického jazyka. Vždy byla odkázána na svého manžela, nebo děti, což bylo velice nepraktické, mnohdy až omezující. Největším bodem zlomu byl den, kdy měla celá rodina zaplacený bezmála měsíc dovolené v zahraničí a respondentka byla nucena, kvůli neodkladným pracovním povinnostem, odletět až tři dny po odletu celé rodiny. Celá cesta trvala šestnáct hodin a zahrnovala jeden přestup, což znamenal pro respondentku, bez jazykových dovedností, velký stres. Děti v tu dobu nebyly ještě natolik velké, aby mohly odletět sami, což znamenalo, že Simona musela poslat manžela na cesty s nimi a sama si poradit při samostatné cestě. Celý tento zážitek byl velice nepříjemný, až natolik, že se respondentka po návratu rozhodla, že začne navštěvovat jazykovou školu pro dospělé.

Jakmile se všichni vrátili do České republiky, našla si Simona jazykovou školu, kterou mohla navštěvovat po večerech, což byla jediná možnost, jak skloubit studium jazyka se zaměstnáním. Ačkoliv na škole vždy ve studiu vynikala, nyní tomu bylo jinak. Na studium bylo málo času, s přihlédnutím k faktu, že Simona nebyla na jazyky příliš nadaná, bylo velice těžké skloubit časovou náročnost výuky se zaměstnáním. Ostatní kolegové ve škole byli mladší, mnoho z nich navštěvovalo kurzy ihned po střední škole, a tak jim šlo učení o to snadněji. Simona velice pocítovala rozdíl v zapamatování informací na střední, nebo vysoké škole a nyní. Bylo těžké zapamatovat si cizí slova, nebo pochopit těžkou gramatiku. Přesto vše se podařilo úspěšné absolvování celého kurzu a nyní ovládá angličtinu na stejné úrovni, jako její děti.

Závěr

Respondentka je velice ráda, že se rozhodla doplnit znalosti anglického jazyka a začala navštěvovat večerní školu pro dospělé. Celý kurz byl určen pro lidi od osmnácti let. Uznává, že ze začátku byla velice překvapena, že je mezi studenty nejstarší, ale i tento fakt byl pro ni velice přínosný. Mladí studenti ji byli vždy ochotni pomoci, dovysvětlit látku, nebo doučit problémové učivo. Mimo jiné, získala Simona sebevědomí a nyní se nebojí ani pracovních cest do zahraničí, kterým se dříve vyhýbala.

Uznává, že studium v pozdějším věku je náročnější jak časově, tak možná i psychicky, ale na druhou stranu se člověk neustále udržuje v dobré kondici a trénuje paměť. Škola Simoně pomohla získat chybějící sebevědomí v jazykové oblasti a umožnila ji poznat mnoho lidí, s kterými se nadále občas schází. Sam přiznává, že rodina a práce je velmi důležitá, ale tato možnost dalšího vzdělávání pro ni byla velice cennou zkušeností. Všem, co uvažují o tom, zda si mají doplnit jakékoliv vzdělání, ať už ze zájmových, nebo pracovních důvodů, velice doporučuje, aby se k tomuto kroku uchýlili.

8.5 Kazuistika 5

Jméno: Tomas

Věk: 30

Osobní anamnéza

Tomas se narodil v jižním Španělsku, jako chtěné dítě silně věřící rodině. V dětství neprodělal žádné závažné nemoci, operace, nebo úrazy. Psychický stav byl v dětství v pořádku, možná i díky víře, v které našla celá rodina zastání vždy ve chvíli, kdy potřebovala.

Rodinná anamnéza

Tomas je nejstarší ze čtyř sourozenců. Dalšími sourozenci jsou tři bratři, nejmladšímu je třináct let, tudíž věkové rozpětí mezi nimi je poměrně velké. Vztahy v rodině jsou po celou dobu velice harmonické, rodiče jsou spolu celý život a stále si velice dobře rozumí. Sourozenci si vždy mezi sebou pomáhali, starali se o sebe navzájem, pokud rodiče nemohli a tím po celý život vztahy upevňovali a udržovali. Dokonce i dnes mají k sobě velice blízko, navzdory tomu, že Tomas studuje v zahraničí, každý rok tráví letní prázdniny s rodinou. Celá rodina přísně abstinuje, alkohol a cigarety jsou nepřipustné u jakéhokoliv člena.

Respondent se narodil do velice dobře zajištěné rodiny, bohužel časem o většinu financí přišli. Většina rodinného rozpočtu tvořilo dědictví, které poskytla rodina z velké části na studia svých synů a přesto, že oba rodiče mají vysokou školu a dobré zaměstnání, výdaje byli o mnoho vyšší než příjmy. Všichni děti nyní studují mimo svá města, dva z bratrů odjeli do České republiky na soukromé školy a vše plně hradí rodiče, což má za následek rodinné finanční problémy.

Školní anamnéza

Tomas vystudoval základní a střední školu ve Španělsku. Od mala byl průměrný žák, problémy mu dělala matematika a fyzika, na druhou stranu vynikal velikým nadáním na cizí jazyky. V kolektivu byl velice oblíbený, vyrůstal na malém městě, kde se všichni znali již od narození a společně chodili na základní, mnohdy i střední školu. Na základní škole měl Tomas problémy s již zmíněnou matematikou a fyzikou, ale vzhledem k tomu, že si učitelé všimli jeho vysokého nadání na anglický jazyk, byl přeřazen do jazykové třídy, kde byl kladen důraz především na takto zaměřené hodiny. K anglickému jazyku se přidala francouzština, naopak přírodní vědy byli v těchto třídách mírně jednodušší, což

velice zlepšilo celkové studijní výsledky a respondent si mohl vybrat celkem prestižní střední školu.

Středoškolské studium probíhalo celou dobu bez problému a jelikož se Tomas nadále velice rád soustředil na studium a zdokonalování v jazycích, nabídla mu rodina, aby odjel na vysokou školu do Francie.

Ve Francii nastoupil respondent na bakalářské studium vysoké ekonomické školy. Sám přiznává, že daný obor zvolil velice špatně, ale po nástupu již nechtěl zklamat rodiče, kteří mu školu i život v zahraničí plně hradili a snažil se studium dokončit, což se mu nepodařilo. V průběhu studia musel opakovat druhý ročník, což znamenalo prodloužení studia a s tím spojené náklady. Nakonec musel zanechat vysoké školy ve třetím ročníku a vrátit se domu do Španělska, jelikož rodina se dostala ještě do větší finanční krize a odmítla poskytnout prostředky na další roky studia a všechny výdaje s tímto spojené.

Sociální anamnéza

Tomas byl vždy rád ve společnosti, obklopen svými přáteli a rodinou. Na školách vyhledával společenské aktivity se spolužáky, účastnil se všech akcí a mnohdy byl předsedou několika zájmových spolků najednou. Spolužáci ho obdivovali pro jeho organizátorské schopnosti, zábavnost a pozitivní myšlení.

Motivace ke studiu a průběh studia

Když se Tomas vrátil zpět do Španělska, snažil si najít mnoho měsíců zaměstnání. Rodina se ho snažila nadále finančně podporovat, jelikož věděla, že v tu dobu bylo velice těžké najít dobré zaměstnání, odpovídající Tomasovým znalostem. Vystřídal několik zaměstnání, ale většinou to byly velice podřadné a finančně špatně ohodnocené. Po dvou letech, kdy začal být velice nespokojený sám se sebou, mu rodiče poskytly poslední možnost, aby šel studovat vysokou školu. Respondent si vybral školu v České republice a nastoupil zde na soukromou školu v Praze. Před odjezdem měl zařízené pracovní místo v jedné z místních španělských restaurací, aby byl schopen většinu finančních nákladů sám pokrýt a nezatěžoval tak rodinný rozpočet více, než je nutné. Do práce nastoupil již v červenci jako brigádník a v září se rozhodl pro možnost kombinovaného studia, přičemž začal pracovat na hlavní pracovní poměr.

Přiznává, že studium bylo velice náročné, jelikož první rok musel navštěvovat pouze hodiny českého jazyka, aby mu bylo umožněno následné studium. Skloubení učiva a práce pro něj bylo mnohdy velice zatěžující a složité, i vzhledem k faktu, že v Praze skoro nikoho neznal a bylo pro něj těžké se zde socializovat. Postupem času se kariérně posunul a stal se finančně zcela nezávislým na rodině, které tím velice pomohl. Nejtěžší na studiích asi považuje nedostatek času, jelikož byl po celou dobu vysoké školy pracovně vytížen a nemohl si dovolit zaměstnání opustit. Přiznává, že bez možnosti kombinovaného studia by musel školu kvůli finančním důvodům znovu opustit a vrátit se do rodné země bez titulu. Respondent i navzdory časové tísní nepocíťoval, že by bylo pro něj těžké zapamatování učiva, nebo že by měl jakékoliv potíže s koncentrací.

Závěr

Respondent je zpětně velice rád, že se rozhodl znovu vrátit ke studiu a doplnit si titul. Když se zamýšlí, v čem byla největší chyba při prvním pokusu, uznává, že největším problémem byl výběr školy. Říká, že studium na vysoké škole je především o tom, co člověka doopravdy baví a čemu by se v budoucnu chtěl věnovat, tím pádem je velice nerozvážené vybrat si takovou školu, kde je předpoklad, že člověk nebude zvládat hlavní předměty, jelikož výuka jde velice do hloubky.

Těm, kteří váhají, zda studovat po nějaké pauze, či začít zcela poprvé respondent radí, aby zvážili veškerá pozitiva a zápory. Respondent se rozhodl především po osobní zkušenosti, kdy zjistil, že je velice těžké najít zaměstnání, kde by byl on sám šťastný. Dodává, že ne každý potřebuje být mezi vysokoškoláky a kolikrát i lidé se základní školou mají vysokou úroveň vystupování a chování, ale respondent se setkal v práci s lidmi jednoduššími, což bylo pro něj nevyhovující a zároveň vysokou motivací pro možnost tuto situaci změnit.

8.6 Kazuistika 6

Jméno: Vladislav

Věk: 35

Osobní anamnéza

Vladislav se narodil plánovaně, jako prvorozené dítě. Těhotenství bylo bez jakýchkoliv problémů, porod však proběhl díky vysoké porodní váze císařským řezem. Respondent v dětství netrpěl nemocemi, prodělal jeden vážnější úraz, když v rámci zájmového kroužku lezl na skálu. Psychický stav Vladislava byl do patnácti let velice dobrý, na střední škole začal mít mírné deprese, které se v průběhu let prohlubovaly až do té míry, kdy bylo nutné nasadit antidepresiva.

Rodinná anamnéza

Vladislav se narodil do úplné rodiny. Jeho rodiče se znali před svatbou poměrně krátce, ale přesto se rozhodli založit rodinu. Matka byla vyučená zahradnice a pracovala v místním obchodu s květinami, otec byl vyučený truhlář. Respondent má ještě dva sourozence, z toho s jedním vyrůstal a trávil celé dětství, druhého poznal až na základní škole, přibližně ve čtrnácti letech. S bratrem, s kterým žil ve společné domácnosti má dnes poměrně hezké vztahy, čemuž tak v minulosti nebylo – respondent se musel o bratra celé dětství starat, což velice ničilo jejich vzájemné vztahy. Podle obou bylo velice těžké vnímat se jako sourozenci, jelikož respondent musel být určitou autoritou a zároveň mu mnohdy vadilo, že se místo svých zálib musí věnovat bratrovi.

Rodina fungovala bez větších problémů až do doby, kdy matka zjistila, že ji otec celé roky podvádí a má nemanželské dítě. S celou situací se velice špatně vyrovnávala, což bylo velice zatěžující nejen pro ni, ale pro celou rodinu. Vše navíc přišlo v době, kdy se Vladislav začínal připravovat na přijímací zkoušky na střední školu. Celá tato situace vyústila v psychické problémy matky a respondenta. Situace se navíc dlouho nelepšila kvůli fatu, že se rodiče snažili dlouhé roky uměle udržet vztah kvůli mladšímu bratrovi, což se nakonec ukázalo jako nemožné. Matka zůstala jako samoživitelka a otec na syny přispíval jen nutnou částku, která byla nedostačující, což mělo za následek předčasné ukončení Vladislavova studia na vysoké škole.

Školní anamnéza

Respondent byl od mala velice učenlivý a mezi dětmi vždy vynikal. Na základní škole patřil mezi velice nadané děti, díky čemuž mu bylo doporučeno přejít na víceleté

gymnázium, kam po úspěšném složení přijímacích zkoušek Vladislav přestoupil. Na gymnázium se jeho prospěch mírně zhoršil, ale v celkovém průměru patřil respondent stále mezi lepší žáky. V kolektivu byl velice oblíbený, byl předsedou několika školních spolků a založil školní noviny. Asi v deseti letech začal Vladislav navštěvovat zájmový kroužek skautů, díky němuž si v průběhu studia stále více uvědomoval, že se chce v budoucnu věnovat čemukoliv spojeného s přírodou. Jelikož bydlel na malém městě, mnoho času trávil v přírodě, což ho dovedlo k rozhodnutí nepokračovat v gymnázium, ale přestoupit na střední lesnickou školu.

Již po prvním pololetí věděl, že to bylo velice dobré rozhodnutí, jelikož ho studium velice naplňovalo, navíc byly na žáky kladeny nižší nároky než na gymnázium, což znamenalo, že se respondent opět stal nejlepším žákem z ročníku. Po ukončení studia maturitní zkouškou podal přihlášku na vysokou školu do Prahy, kam ho bez problému přijali. Bohužel, po prvním semestru se rodiče Vladislava rozvedli, matka zůstala na obživu rodiny, vyjímaje směšných alimentů, zcela sama a nemohla financovat dojíždění do školy, nebo bydlení v Praze. Z tohoto důvodu musel respondent školy zanechat a zaměstnat se u lesů v oblasti jeho bydliště.

Sociální anamnéza

Respondent je velice společenský, od dětství se vždy snažil sám seberealizovat, neustále vymýšlel pro své vrstevníky širokou nabídku volnočasových, nebo školních aktivit. Přiznává, že občas je výbušný, nebo sebelítostivý, ale okolí mělo doposud pro tento nedostatek pochopení. Již od základní školy měl respondent mnoho zájmů, velice rád se věnoval turistice a skautu, což ovlivnilo jeho následné rozhodování ohledně budoucího povolání.

Motivace ke studiu a průběh studia

Vladislav byl, z důvodu problémové rodinné situace, donucen předčasně ukončit studia na vysoké škole. Následně byl zaměstnán u lesů, kde ho práce velice bavila a naplňovala. Během krátké chvíle se dostal na vedoucí pozici, což znamenalo i dobré finanční ohodnocení. Jelikož byl vždy zvyklý věnovat se i dalším činnostem, rozhodl se založit vlastní řezbářskou firmu, která se ovšem na trhu neuchytila a respondent se dostal

poměrně do vysokých dluhů. Ve stálém zaměstnání o jeho situaci věděli a jelikož byl vždy řádným a spolehlivým zaměstnancem, rozhodli se mu nabídnout vedoucí, a tím velice dobře finančně ohodnocenou, pozici po pracovníkovi, který měl během dvou let odejít do důchodu. Pro možnost, ucházet se o toto pracovní místo, předcházela nutnost doplnit si vysokoškolské vzdělání alespoň titulem bakaláře. Zaměstnavatel přislíbil, v případě zájmu, částečné financování studia, jelikož do školy bylo nutné dojíždět do Prahy.

Respondent opět zdárně splnil všechna kritéria, nutná ke studiu na této dané vysoké škole a na podzim téhož roku nastoupil na kombinované studium. Po celou dobu se věnoval dvěma zaměstnáními, aby co nejdříve splatil co nejvyšší částku z dluhu. S kolegou, který měl odejít za zaměstnání do důchodu se dohodl, že v zaměstnání zůstane o rok déle a počká tak na do dosažení Vladislavova bakalářského titulu.

Celé toto studium bylo pro respondenta poměrně náročné, a to vzhledem k časovým možnostem. Bylo velmi obtížné zvládat dvě zaměstnání a zároveň víkendové přednášky, psaní seminárek, nebo učení se na zkoušky. Na druhou stranu, díky skvělé schopnosti se rychle učit, neměl problém s žádným z předmětů. Ostatní spolužáci mnohokrát neuspěli u zkoušky z předmětu, z němž si nebyli schopni poradit ať už z důvodu velkého obsahu učiva, nebo celkové obtížnosti. Vladislav naopak vždy probíranou látku rychle pochopil a snadno si zapamatoval, což mu velice pomáhalo v zaměstnání, jelikož si nemusel brát dovolenou v období zkoušek tak, jako jeho ostatní kolegové. Vysokou školu nakonec úspěšně dokončil, dostal se na vedoucí pozici a velice razantně tak snížil své dluhy.

Závěr

Vladislav je velice vděčný za pomoc zaměstnavatele a umožnění studia. Kdyby se mohl rozhodnout ještě jednou, zkusil by školu dokončit ihned po střední škole i za předpokladu, že by současně pracoval. I přesto, že pro něj vysoká škola při zaměstnání nepředstavovala nijak extrémní problém, podotýká, že kdyby se na studiích udržel již po střední škole, nebyl by vystaven stresu z důvodu hrazení studia zaměstnavatelem a zodpovědností za staršího kolegu, který setrval na své pracovní pozici do obdržení titulu. Na druhou stranu mu studium při studiu umožnilo realizovat se i v jiném prostředí, než je to pracovní a nahradit tak zájmy, na které nebyl čas a především finance. I z tohoto důvodu v současné době uvažuje o dalším studiu, nyní s cílem titulu magistra.

8.7 Kazuistika 7

Jméno: David

Věk: 35

Osobní anamnéza

David se narodil plánovaně, do početné rodiny, věřícím rodičům. Po celé dětství i dospělost je psychicky vyrovnaný. Prenatální období, včetně porodu proběhlo bez problému, porod proběhl přirozenou cestou.

Rodinná anamnéza

Respondent pochází z pěti dětí – chlapců, z nichž je David nejmladší. Rodiče byli vždy zvyklí na rušnou domácnost a po odchodu starších potomků se rozhodli ještě pro poslední šanci mít holčičku, což se nepovedlo. První dítě se narodilo již rok po svatbě, tudíž se rodina po celý život rozrůstala a držela při sobě. Všichni sourozenci byli poměrně o dost starší, ale přesto si všichni společně rozuměli a často se navštěvovali.

Respondent patřil, asi především díky věku, mezi nejoblíbenějšího člena rodiny, který měl vždy skoro vše, co si přál. Oba rodiče měli dobré zaměstnání, tudíž byli dobře finančně zajištěni a po odchodu starších synů mohli respondentovi dopřát velice vysokou životní úroveň.

Mimo jiné, vždy dbali na dostatek aktivit, které měli zajistit zdravý vývoj a pravděpodobnost, že z respondenta vyroste úspěšný a cílevědomý člověk.

Školní anamnéza

David byl velice chytrý, již od mala vynikal mezi ostatními dětmi a na základní školu nastupoval oproti dalším dětem s širšími znalostmi. Pamatuje si, že spolužáci se učili v první třídě číst a psát, ale on znal tyto základy již z domova a chvílema nechápal, že ostatní děti jsou na tom jinak. Po celou dobu základní školy vynikal v mnoha předmětech, jediný problém měl s matematikou a cizím jazykem, ale i tento nedostatek se časem

naučil zvládat. Celé dětství, včetně dospívání, se věnoval fotbalu, což ho velice ovlivnilo při výběru střední školy, kterou zvolil rovněž sportovní.

Po přestupu ze základní školy se začal David naplno věnovat fotbalu a učení šlo časem do ústranní. Nejznamenatelnější propad nastal ve druhém ročníku, kdy školní absence začala převyšovat docházku. Mnoho učitelů apelovalo, aby se respondent věnoval do maturity škole a poté sportu, ale pro respondenta byl fotbal natolik důležitý, že se nakonec rozhodl školu ukončit a začít hrát v zahraničí jako profesionál.

Sociální anamnéza

Respondent neměl nikdy příliš moc kamarádů, znal pouze několik málo lidí z církve, kam pravidelně docházel s rodiči a přátelé si utvořil především z fotbalového týmu. Ve škole moc času nepobýval, tudíž z okruhu spolužáků nikoho neznal natolik, by mohl říct, že má ve škole pravého kamaráda. Naopak, mnoho studentů s ním nechtělo být v kontaktu už z důvodu, že měl vysoké absence a napříč tomu stále na škole studoval. O to více se respondent realizoval ve sportu a trávil se spoluhráči co nejvíce času.

Motivace ke studiu a průběh studia

David nastoupil po ukončení střední školy do jednoho z fotbalových týmů ve Francii, kde začal hrát fotbal na profesionální úrovni. Necelé dva roky zůstal v jednom týmu, poté ale začal pobývat vždy jinde, a to ho začalo poměrně unavovat. Po nějaké době začala kariéra stagnovat, tudíž se respondent rozhodnul vrátit zpět do České republiky a zkusit najít zaměstnání, které bude více stálé a zajistí mu pravidelný finanční příjem.

Po návratu do Čech však zjistil, že bez střední školy není skoro možné najít jakékoliv ucházející zaměstnání. Vše, kde nebyla požadována minimálně maturita, byla velice špatně placená místa. Po mnoha neúspěšných pohovorech respondent usoudil, že pro další životní etapu je nutné doplnit si minimálně středoškolské vzdělání s maturitou.

Otec přes známé našel pro syna pracovní místo fotbalového trenéra, kam respondent každý den docházel a učil hrát děti fotbal. Od září nastoupil dálkově na pedagogickou střední školu, jelikož se s vedoucím týmu dohodnul, že po ukončení studia bude moci nadále pracovat jako trenér, akorát s vyšším platem a zodpovědností – jelikož nyní měl,

díky neodpovídajícímu, a především nedostatečnému vzdělání, značně omezené možnosti.

Celková doba studia, díky kombinované formě, trvala pět let. I přesto, že dosažení maturity trvalo o rok déle, je respondent rád, že se pro tuto školu rozhodnul. Denní forma byla vzhledem k zaměstnání nereálná, navíc zde byl v kontaktu i s pár vrstevníky, mezi kterými si našel přátele. Za tuto dobu respondent končil ročník vždy s vyznamenáním a sám nezaregistroval, že by pauza, kdy školu nenavštěvoval, způsobila jakékoliv problémy v technice učení, či ho postavila do znevýhodněné situace. Naopak, oproti svým spolužákům měl poměrně dostatek času, jelikož nebyl zaměstnán na klasických osm hodin denně, ale pouze na pár hodin, které věnoval tréninku svých svěřenců a zbytek času mohl věnovat přípravě na výuku, popřípadě dalším volnočasovým aktivitám. Po celou dobu studií ho částečně financovala rodina, která byla velmi ráda za skutečnost, že se respondent rozhodl vzdělání doplnit.

Závěr

David je velice rád, že se rozhodnul pro studia, i když v pozdějším věku než většina jeho vrstevníků.

Nyní je velice spokojený jak s profesním životem, tak se společenským statutem, který mu škola značně vylepšila. Uznává, že i přes skutečnost, že je fotbal velice důležitou složkou jeho života, měl se na střední škole více soustředit na učení a neupřednostnit tento zájem nad vše ostatní, jelikož kariéra sportovce je vždy velice nejistá a zrádná. Mnoho jeho kolegů je nyní v situaci, kdy nemůžou hrát na profesionální úrovni, ale zároveň nemají potřebné vzdělání pro profesi, která by je zabezpečila a kariérně uspokojila. Jako doporučení na závěr dodává, že každý by se měl věnovat svým koníčkům, ale vždy s rozvahou, rozmyslem a střízlivě zvážit, zda je rozumné podřídit sportu vše, včetně vzdělání a tím i své budoucnosti.

9 VYHODNOCENÍ VÝZKUMU

Autorka si dala za cíl výzkumu potvrdit, či vyvrátit stanovené hypotézy pomocí zjištěných skutečností, zaznamenaných kazuistikami. Výsledná zjištění byla vždy zaokrouhlena na celá čísla.

Šest ze sedmi respondentů odpovědělo, že je ke vzdělávání motivovala vidina vyššího výděлку, jeden z respondentů se po studium rozhodl z jiných důvodů. V procentech souhlasilo s hypotézou 86 %, naopak 14 % bylo proti tomuto výroku.

Se stejným výsledkem se setkala druhá hypotéza. Šest dotázaných se potýkalo při studiu s časovou tísň, pouze jeden z dotázaných nepociťoval žádný časový deficit. Převodem odpovědí na procentuální vyjádření bylo zjištěno, že s hypotézou souhlasí 86 % a 14 % zastává opačný názor.

Pět, ze sedmi dotázaných potvrdilo předpoklad, že velkou motivací a důvodem ke studiu bylo doporučení ze strany zaměstnavatele. Dva respondenti se rozhodli z jiných důvodů. V číselném vyjádření se s touto hypotézou ztotožnilo 71 % a 29 % s tvrzením nesouhlasí.

Při zjišťování shody se čtvrtou hypotézou byla zjištěna skutečnost, že pro tři osoby byl problém zapamatovat si probíranou látku. Zbývající čtyři respondenti nezaznamenali obtíže spojené se zapamatováním podaných informací a ztížené zapamatování učiva. V procentech hypotézu potvrdilo 43 % a vyvrátilo 57 % dotázaných respondentů.

Jediná otázka, kde se jednotně shodli všichni z dotázaných zněla, zda kombinovaná forma studia motivovala uchazeče o studium. Sedm ze sedmi respondentů odpovědělo, že možnost kombinované formy znamenala velkou motivaci při uvažování a rozhodování ohledně studia. 100 % odpovědělo, že kombinovaná forma studia byla velkou motivací, 0 % se s touto hypotézou neztotožnilo.

Z celkového počtu sedmi uchazečů odpověděli čtyři kladně na otázku, jestli je motivovala ke vzdělávání špatná finanční situace, kterou prožili v dětství. Tři uchazeči se nesetkali v dětství s materiálním nedostatkem, nebo finanční krizí. Zaměříme-li se na procenta, 57 % prožilo nepříznivé finanční období, což bylo jedním z důvodů, proč si doplnili zpětně,

v dospělosti, vzdělání. 43 % respondentů nezažilo, nebo nebyli ovlivněni při rozhodování nedostatkem v oblasti financí.

Sedmá hypotéza se opět týkala rodiny a dotazovala se, zda respondenti nedokončili studia v řádném termínu kvůli nepříznivé rodinné situaci. Tři dotázaní se vyskytli ve špatné rodinné situaci a tento fakt jim znemožnil nastoupit do školy, nebo započaté studium úspěšně dokončit. Zbylí čtyři respondenti nepotvrzují, že by za přerušením, nedokončením, nebo nenastoupením na studia stála špatná, nebo nevyhovující rodinná situace. Povšimneme-li si procentuálního vyjádření, 43 % hypotézu potvrzuje a 57 % s tímto tvrzením nesouhlasí.

Pomocí respondentů a zaznamenaných odpovědí bylo autorce umožněno zmíněné hypotézy potvrdit, či vyvrátit. Potvrzeny byly čtyři z uvedených hypotéz, zbývající tři byly vyvráceny.

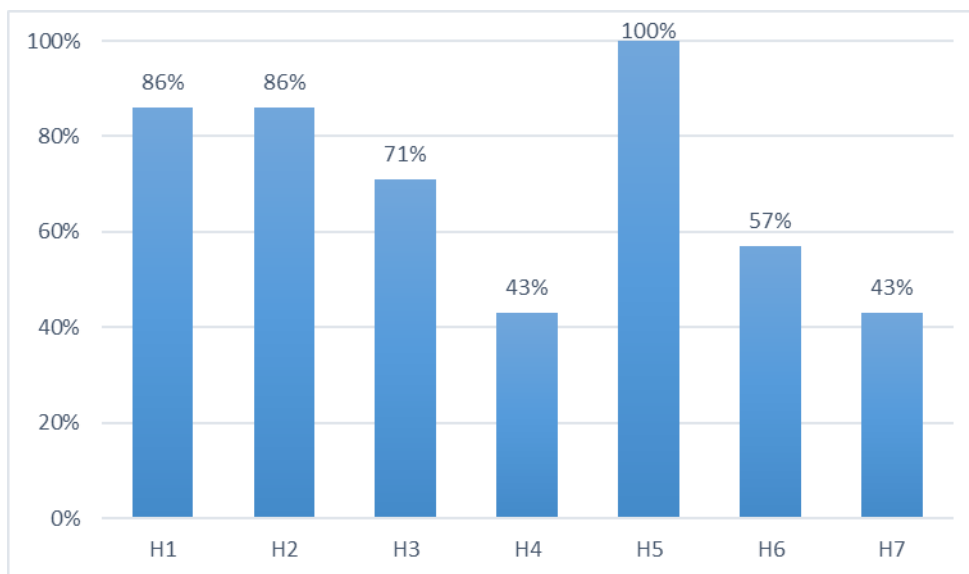
Číselné a procentuální vyjádření je zaznamenáno a shrnuto v následující tabulce a grafu

Tabulka 1 – Shoda odpovědí respondentů s hypotézami a procentuální vyjádření

	H1	H2	H3	H4	H5	H6	H7
Anna	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
Barbora	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ne	Ne
Gabriela	Ano	Ano	Ano	Ne	Ano	Ano	Ano
Simona	Ne	Ano	Ne	Ano	Ano	Ne	Ne
Tomas	Ano	Ano	Ne	Ne	Ano	Ano	Ne
Vladislav	Ano	Ano	Ano	Ne	Ano	Ano	Ano
David	Ano	Ne	Ano	Ne	Ano	Ne	Ne
Shoda v %	86 %	86 %	71 %	43 %	100 %	57 %	43 %

Zdroj: Autor práce, 2018 (vlastní šetření)

Graf 1 – Procentuální vyjádření shody odpovědí respondentů s hypotézami

Zdroj: Autor práce, 2018 (vlastní šetření)

Potvrzené hypotézy

Hypotéza 1: Pro více, než 60 % osob vzdělávajících se v dospělosti, je největší motivací možnost vyššího výdělku.

Hypotéza 2: Nedostatek času, je významnou bariérou minimálně pro 60 % vzdělávajících se v dospělosti.

Hypotéza 3: Minimálně 60 % osob vzdělávajících se v dospělosti, se rozhodly studovat kvůli doporučení zaměstnavatele.

Hypotéza 5: Pro 60 % osob a více, je vysokou motivací možnost kombinované formy studia.

Vyvrácené hypotézy

Hypotéza 4: Významnou bariérou, minimálně pro 60 % studujících v dospělosti, je obtížné zapamatování informací.

Hypotéza 6: Minimálně pro 60 % vzdělávajících se v dospělosti je vysokou motivací špatná finanční situace prožitá v dětském věku.

Hypotéza 7: Minimálně 60 % vzdělávajících, kteří studují v dospělosti, nedokončili studia v řádném termínu kvůli nepříznivé rodinné situaci.

Číselné vyjádření je zaznamenáno a shrnuto v následující tabulce.

Tabulka 2 – Potvrzení stanovaných hypotéz

H1	H2	H3	H4	H5	H6	H7
Ano	Ano	Ano	Ne	Ano	Ne	Ne

Zdroj: Autor práce, 2018 (vlastní šetření)

10 ZÁVĚRY, NÁVRHY NA OPATŘENÍ A DOPORUČENÍ

V této diplomové práci se autorce podařilo potvrdit čtyři ze sedmi uvedených hypotéz. Respondenti se nejvíce shodovali s tvrzením, že byli motivováni vidinou vyššího finančního příjmu, při studiu skloubeném s povoláním se potýkali s časovým deficitem a všichni dotázaní se shodli s faktem, že velkou motivací je možnost kombinovaného studia. Naopak, dotázaní se neztotožnili s tvrzením, že měli obtíže s učivem a jeho zapamatováním, vyvrátili, že by nedostudovali v řádném termínu z rodinných důvodů, nebo se rozhodli pro studium z finanční nouze v dětství.

Je známo, že lidé s vysokoškolským titulem mají mnohdy lepší podmínky pro dobré finanční ohodnocení jejich práce, avšak není tomu tak vždy. Pokud někdo nemá příležitost studovat vysokou školu, může využít široké nabídky rekvalifikačních kurzů, které pomohou získat, nebo prohloubit znalosti z určité profesní oblasti. Bylo by dobré, aby se lidé více zajímali o to, jaké mají možnosti. Ve školách i na pracovištích by měl být vymezen prostor pro informační letáky, a to buď z úřadů práce, nebo vzdělávacích organizací.

Studenti, kteří se věnují škole souběžně se zaměstnáním, mají na studium málo času. Je zřejmé, že zvládat dvě takto časově náročné činnosti zároveň musí být mnohdy velice obtížné. Každý žák, v jakémkoliv věku, by si měl na začátku školního roku správně rozvrhnout čas. Velice důležité je, domluvit se před započítím studií se zaměstnavatelem, zda je ochoten poskytnout po dobu studia určité úlevy, nebo umožnit čerpání dovolené během jakéhokoliv období. Rovněž, jako prevence, je dobré na začátku semestru uspořádat kurz pro všechny studenty, kde se každý dozví důležité informace o následujícím semestru, nebo celém průběhu studia. Komunikace je neopomenutelná ve všech oblastech, ať v práci, tak ve studiu. Pokud se student ocitne ve stresu, nestíhá, nebo si neví s něčím rady, měl by zavčas využít konzultačních hodin a prokonzultovat s vyučujícím další možnosti a postupy.

Skoro každý správný zaměstnavatel chce mít ve svém kolektivu vzdělané, informované a schopné pracovníky. Právě proto mnoho zaměstnavatelů apeluje na své zaměstnance a doporučuje doplnění vzdělání, či různé rekvalifikace. Každý, kdo se uchází o určité pracovní místo, by měl znát kritéria pro přijetí. Pro některé vedoucí pozice je nezbytné

mít vysokou školu, ale jsou i situace, kdy postačí pouze rekvalifikace, nebo dobře směřovaný kurz. Při každém přijímacím pohovoru by uchazeč měl být seznámen se všemi požadavky, které na něj budou kladeny v přítomnosti i budoucnosti. Pokud je v zájmu vedoucích osob, aby se uchazeč celoživotně vzdělával, nebo průběžně doplňoval své schopnosti, tento fakt je dobré zmínit již na samém začátku, jelikož člověk, který se nechce celoživotně vzdělávat, nebo na sobě, jakkoliv pracovat, bude dřív, nebo později pro pozici nevyhovující. Na druhou stranu, pracovník by měl čerpat za tuto nadstandartní aktivitu určité provize, které ho budou neustále motivovat a tím budou výhodné pro obě strany.

Několik z dotázaných potvrdilo, že bylo těžké, zapamatovat si vykládanou látku a připravit se na zkuškové období. Ne každý student je stejně nadaný, což se týče vzdělávání v jakémkoliv věku. Důležité je, aby školy a univerzity vybíraly pouze kapacity ve vzdělávání a vyučující, které tato profese doopravdy zajímá a naplňuje. Neopomenutelnou složkou výuky je dostatek konzultačních hodin, kdy je více prostoru věnovat se studentovi individuálně a zaměřit se na problematickou oblast.

Všichni z dotázaných uvádějí, že je motivovala možnost kombinovaného studia. Při hlavním, mnohdy i polovičním pracovním úvazku je nemožné docházet na denní studium. Ne každá škola má možnost kombinovaného studia, a ne u všech škol je toto studium možné z hlediska organizace. Je ovšem důležité, aby se každá vzdělávací instituce snažila vyjít žákům vstříc a otevřít vždy alespoň jednu třídu, kde se žáci budou moci vzdělávat dálkově. Pokud nebude naplněna požadovaná minimální kapacita, bylo by dobré spojit některé školy se stejným zaměřením a na ně žáky odkázat, popřípadě, rovnou sdělit, které školy připadají v případě nenaplnění skupiny v úvahu a při přijímacím řízení s touto skutečností obeznámit uchazeče o studium, popřípadě dát zájemcům dotazník, kde určí, kterou jinou školu by v případě nenaplnění rádi absolvovali. Mnohdy se totiž stává, že škola nemůže otevřít některý z oborů a mnoho studentů tím přichází o možnost se vzdělávat.

Poslední dvě hypotézy se věnovali rodinnému prostředí, v které respondenti vyrůstali, ať už šlo o nepříznivou finanční situaci, či mezilidské vztahy. Podle Průchy a Vetešky (2014) je známé, že existuje spojitost mezi rodinným prostředím a dosaženým vzděláním. Rovněž má na studium vliv nejvyšší dosažené vzdělání rodičů a zaměstnání, které rodiče

vykonávají. Rodina nás po celý život tvaruje a tvoří náš charakter, tudíž je přímá spojitost mezi ní a negativní, či pozitivní složkou společnosti. (Průcha, Veteška, 2014, str. 238)

Každé dítě potřebuje dobré rodinné zázemí, pokud tomu tak není, jedním z dopadů bývají zhoršené studijní výsledky. Každá škola, kde se vyskytují nezletilí, by měla disponovat týmem odborníků, kteří včas rozpoznají, když se dítě nachází v problému. Mnohdy i jeden učitel, který si všimne, že se žák změnil, zhoršil v prospěchu, v soustředěnosti či chování, může být velice nápomocen a zabránit tak nepříjemným následkům, ke kterým by mohlo dojít při nezájmu okolí. Nezletilí tráví ve školním prostředí více než polovinu svého volného času, z tohoto důvodu je velice důležité, aby si učitelé všímali jakýchkoliv změn v chování žáků. Pokud se potvrdí jakýkoliv problém, je zapotřebí žákovi doporučit možné formy odborného poradenství, nebo jiné formy pomoci.

ZÁVĚR

Za cíl diplomové práce bylo formulovat motivace a bariéry v oblasti vzdělávání dospělých a s využitím poznatků z empirického výzkumu a následné potvrzení, či vyvrácení stanovených hypotéz. Hypotézy byly potvrzeny, či vyvráceny na základě případových studií, které autorka sestavila pomocí polostrukturovaných otázek.

V první, teoretické části, autorka mimo jiné shrnula motivace a bariéry ve vzdělávání dospělých a z těchto poznatků vycházela v realizaci praktické části práce. Na základě poznatků z teoretické části byly sestaveny otázky směřující na respondenty a hypotézy, které se následně podařilo potvrdit, či vyvrátit.

Potvrzené hypotézy zněly:

- Pro více, než 60 % osob vzdělávajících se v dospělosti, je největší motivací možnost vyššího výdělku.
- Nedostatek času, je významnou bariérou minimálně pro 60 % vzdělávajících se v dospělosti.
- Minimálně 60 % osob vzdělávajících se v dospělosti, se rozhodly studovat kvůli doporučení zaměstnavatele.
- Pro 60 % osob a více, je vysokou motivací možnost kombinované formy studia.

Vyvrácené hypotézy zněly:

- Významnou bariérou, minimálně pro 60 % studujících v dospělosti, je obtížné zapamatování informací.
- Minimálně pro 60 % vzdělávajících se v dospělosti je vysokou motivací špatná finanční situace prožita v dětském věku.
- Minimálně 60 % vzdělávajících, kteří studují v dospělosti, nedokončili studia v řádném termínu kvůli nepříznivé rodinné situaci.

Praktická část se věnuje popisu průběhu výzkumu a následně jejího zpracování pomocí případových studií. Na základě kazuistik bylo možno potvrdit, či vyvrátit stanovené hypotézy.

Po dokončení a vyhodnocení výzkumu byl dosažen cíl diplomové práce, jelikož se podařilo zmapovat a formulovat motivace a bariéry vzdělávání dospělých a společně s provedeným výzkumem dosáhnout potvrzení, či vyvrácení hypotéz.

Tato práce je, vzhledem ke zjištěným skutečnostem, autorce velkým přínosem. Jelikož se jedná o diplomovou práci a pravděpodobně jednu z posledních prací před nástupem do pracovního procesu, je pravděpodobné, že informací, zjištěných v této práci, bude využito v nadcházejícím pracovním uplatnění.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BEDNAŘÍKOVÁ, I. 2012.. *Kapitoly z andragogiky 1*. 3. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. Texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia. ISBN 978-80-244-3248-9.

BEDNAŘÍKOVÁ, I., 2012. *Kapitoly z andragogiky 2*. 3. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. Texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia. ISBN 978-80-244-3249-6.

BENEŠ, M., 2003. *Andragogika*. Praha: Eurolex Bohemia. Andragogika. ISBN 80-86432-23-8.

BERTL, I., 2014. *Kapitoly o vzdělávání dospělých*. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně. ISBN 978-80-7414-723-4.

FARKOVÁ, M., 2008. *Vybrané kapitoly z psychologie*. Vyd. 2. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha. ISBN 978-80-86723-64-8.

HAVLÍK, R., 2007. *Úvod do sociologie*. 5. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1385-7.

HAVLÍK, R. a J. KOŤA, 2007.. *Sociologie výchovy a školy*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-327-7.

HENDL, J., 1999. *Úvod do kvalitativního výzkumu*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0030-7.

HERMANOVÁ, M., 2008. *Aktuální kapitoly z péče o seniory*. Brno: T.I.G.E.R.. ISBN 978-80-7013-475-7.

HIRT, T., 2012. *Vybrané kapitoly z aplikované sociální antropologie*. V Plzni: Západočeská univerzita. ISBN 978-80-261-0122-2.

OBST, O., 2006. *Didaktika sekundárního vzdělávání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. Texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia. ISBN 80-244-1360-4.

PALÁN, Z. a T. LANGER, 2008. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského. ISBN 978-80-86723-58-7.

PETTY, G., 2013. *Moderní vyučování*. 6., rozš. a přeprac. vyd. Přeložil Jiří FOLTÝN. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0367-4.

PRŮCHA, J. a J. VETEŠKA, 2014. *Andragogický slovník*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4748-4.

ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, J. a T. KIMPLOVÁ, ed., 2009. *Aktuální otázky pedagogiky, psychologie a výchovného poradenství V.: sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference*. Ostrava: Pedagogická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě. ISBN 978-80-7368-766-3.

ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, J. a P. ŠKOBRTAL, ed., 2014. *Aktuální otázky pedagogiky, psychologie a výchovného poradenství IX.: sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference*. Ostrava: Pedagogická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě. ISBN 978-80-7464-540-2.

VETEŠKA, J a T. VACÍNOVÁ, 2011.. *Aktuální otázky vzdělávání dospělých: andragogika na prahu 21. století*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského. ISBN 978-80-7452-012-9.

Antidiskriminační vzdělávání a veřejná správa v ČR: příručka pro zaměstnance veřejné správy. Praha: Multikulturní centrum Praha, 2006. ISBN 80-239-7825.x.

Vzdělávání dospělých - prostor pro sociální inkluzi a multikulturní porozumění: Adult education - field for inclusion and multicultural understanding : sborník diskusních příspěvků z konference, Liberec 28.-29.3.2008. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008. ISBN 978-80-7372-317-0.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

BARTLOVÁ, P., 2008. *BADED - barriers in adult education: findings and strategies for overcoming those barriers : Ikaalinen - Prague - Vienna, June 2008*. Praha: National Training Fund. ISBN 978-80-86728-41-4.

SEZNAM ZKRATEK

UNESCO - Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu

MŠMT - ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Shoda odpovědí respondentů s hypotézami a procentuální vyjádření.....	61
Tabulka 2 – Potvrzení stanovaných hypotéz	63

Seznam grafů

Graf 1 – Procentuální vyjádření shody odpovědí respondentů s hypotézami.....	62
--	----

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A - Dotazník	I
-----------------------------------	----------

Příloha A – Dotazník

1. Zjistěte prosím, průběh porodu a případné komplikace.
2. Popište Vaše dětství z hlediska nemocí a úrazů.
3. Popište psychickou vyrovnanost v dětství.
4. Popište psychickou vyrovnanost v dospělosti a její současný stav.
5. Popište svou povahu, charakterové vlastnosti.
6. Vyjmenujte své kladné a záporné stránky.
7. Popište rodinnou situaci od dětství až po současnost.
8. Pocházíte z úplné, či rozvedené rodiny?
9. Jaká byla finanční situace Vaší rodiny v dětském věku?
10. Máte sourozence, popřípadě kolik a v jakém věkovém rozpětí?
11. Jakého nejvyššího vzdělání dosáhla Vaše matka?
12. Jakého nejvyššího vzdělání dosáhl Váš otec?
13. Jaké nejvyšší dosažené vzdělání mají ostatní členové rodiny?
14. Podporovala Vás rodina ve studiu?
15. Popište Vaše školní úspěchy a neúspěchy, které si vybavíte.
16. Popište Váš vztah k spolužákům ve školním kolektivu (v dětství)
17. Popište vztah ke kolegům v pracovním procesu.
18. Co Vás přivedlo ke studiu v dospělosti?
19. Popište průběh Vašeho studia v dospělosti.
20. Jaké vnímáte klady a zápory Vašeho studia v dospělosti?

21. Popište schopnost učit se v dětském věku a v dospělosti
22. Co hrálo největší roli v rozhodnutí dalšího vzdělávání?
23. Popište Vaše časové možnosti v průběhu studia (v dospělosti)
24. Vyjmenujte bariéry, které Vás ve vzdělávacím procesu potkaly (v dospělosti)
25. Jaký fakt Vás nejvíce motivoval ke studiu v dospělosti?

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Nicola Poláčková

Obor: 7501T001 - Andragogika (Mgr. A)

Forma studia: prezenční studium

Název práce: Motivace a bariéry ve vzdělávání dospělých

Rok: 2018

Počet stran textu bez příloh: 61

Celkový počet stran příloh: 2

Počet titulů českých použitých zdrojů: 19

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 1

Počet internetových zdrojů: 0

Vedoucí práce: PaedDr. Josef Petrášek